

Mən çox xoşbəxtəm ki, Bakı Dövlət Universitetinin məzunuyam...

Ümummilli Lider HEYDƏR ƏLİYEV

Qəzet 1929 -cu ildən nəşr olunur. Təsisçi: Bakı Dövlət Universiteti

31 yanvar 2023-cü il

BAKI UNIVERSİTETİ

MİLLİ TƏRƏQQİ ELM VƏ TƏHSİL OCAĞINDAN BAŞLAYIR

BDU-da "Heydər Əliyev mühazirələri" keçiriləcək

→ Səh.2

"20 Yanvar şəhidlərinin qəhrəmanlığı Azərbaycan gəncləri üçün örnekdir"

→ Səh.3

BDU-nun İctimai Nəzarət Şurasının üzvləri və KİV nümayəndələri imtahan sessiyasını izləyiblər

→ Səh.5

BDU-nun nəzdində "Gənc istedadlar" liseyində ekoklub yaradılıb

→ Səh.6

Ötən il BDU Elmi Kitabxanasına 655 mindən çox müraciət olub

→ Səh.9

Tələbələr Ərəb dili üzrə Asiya debat çempionatında iştirak edirlər

→ Səh.10

"İnnovativ gənc mühəndislər" layihəsinin ilk təlimi keçirilib

→ Səh.10

"Qars müqaviləsinə dair sənəd resurslarının biblioqrafik təhlili" mövzusunda müzakirələr aparılıb

→ Səh.10

"Heydər Əliyev -100" adlı kitab sərgisi

→ Səh.2

BDU kollektivi Şəhidlər xiyabanını ziyarət edib

→ Səh.3

Buxara Dövlət Universitetinin rektoru BDU-da

→ Səh.4

Yunus Əmrə İnstitutunun nümayəndələri ilə görüş

→ Səh.4

Missuri Universitetinin professoru BDU-da genom redaktəsinə dair təlim keçib

→ Səh.11

Kvant xromodinamikasının yüksək spinli rezonanslarına dair elmi seminar

→ Səh.11

BDU-da 20 Yanvar şəhidlərinin anım mərasimi

Yanvarın 19-da Bakı Dövlət Universitetində (BDU) 20 Yanvar faciəsinin 33-cü ildönümünə həsr olunmuş anım tədbiri keçirilib.

Tədbirdən əvvəl BDU kollektivi 2 saylı tədris binasının qarşısında şəhidlərin xatirəsinə ucaldılmış abidənin önünə əklil qoyub, gül dəstələri düzüb.

Mərasim iştirakçıları torpaqlarımızın azadlığı uğrunda canından keçmiş şəhidlərimizin əziz xatirəsinə bir dəqiqəlik sükutla yad edib.

BDU-nun rektoru Elçin Babayev qeyd edib ki, xalqımızın azadlığını, şərəf və ləyaqətini hər şeydən uca tutan vətənpərvər Azərbaycan övladları düz 33 il əvvəl həmin müdhiş gecədə canlarından keçərək şəhidlik zirvəsinə ucaldılar. 20 Yanvar Azərbaycanın müasir tarixinə ön faciəli günlərdən biri, eyni zamanda, xalqımızın qəhrəmanlıq səhifəsi kimi daxil olub, milli müstəqillik, azadlıq uğrunda mübarizəmizin rəmzinə çevrilib. Bu faciə Azərbaycan milli kimliyinin formalaşmasına həlledici təsir göstərərək, dövlət müstəqilliyinin bərpa edilməsində dönüş nöqtəsi olub. Məhz bu faciədən sonra milli azadlıq hərəkatı tam siyasi reallığa çevrilib, dönməz xarakter alıb, xalq öz gələcəyini yalnız müstəqil Azərbaycanda görüb.

Keçmiş Sovet Ordusunun həmin gün Azərbaycan xalqına qarşı həyata keçirdiyi hərbi təcavüz insanlıq əleyhinə ön ağır cinayətlərdən biri kimi bəşər tarixinə həkk olunub. O zaman yalnız Ümummilli lider Heydər Əliyev siyasi iradə nümayiş etdirərək Moskvadakı Azərbaycan nümayəndəliyinə gələrək və SSRİ rəhbərliyinin törətdiyi bu cinayəti qətiyyətlə itiham edərək kəskin bəyanatla çıxış edib. Azərbaycan rəhbərliyinə qayıdırdan sonra 1994-cü il martın 29-da Ümummilli lider Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə 20 Yanvar faciəsinə ali qanunvericilik orqanı - Milli Məclis səviyyəsində ilk dəfə hüquqi-siyasi qiymət verilib.

Rektor qeyd edib ki, bu gün xatirəsinə daim əziz və uca tutduğumuz bütün şəhidlərimizin ruhu şaddır. Müzəffər Ali Baş Komandanımız İlham Əliyevin hərbi və siyasi bacarığı, qüdrətli ordumuzun rəşadəti, xalqımızın möhkəm birliyi sayəsində 44 günlük Vətən müharibəsində qazandığımız tarixi Qarabağ zəfəri ilə şəhidlərimizin intiqamı alınıb, onların qanı yerə qalmayıb.

Milli Məclisin Ailə, qadın və uşaq məsələləri komitəsinin sədr

müavini, BDU-nun professoru Jalə Əliyeva qeyd edib ki, həmin gün xalqımız böyük faciə ilə üzlənə də, özünün Vətənə, torpağa sədaqətini, qəhrəmanlığını, müstəqillik uğrunda mübarizliyini bütün dünyaya nümayiş etdirdi. 20 Yanvar faciəsi ermənipərəst sovet rəhbərliyinin Azərbaycana qarşı məkrli niyyətini bir daha açıb göstərdi. 20 Yanvar faciəsi Azərbaycan xalqının azadlığı və ərazi bütövlüyü uğrunda mübarizə tarixinə qəhrəmanlıq səhifəsi kimi yazılıb.

Milli Məclisin üzvü, siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru Aydın Mirzəzadə, BDU-nun kafedra müdiri, I Qarabağ veteranı Knyaz Aslan, Cinayət hüququ və kriminologiya kafedrasının dosenti Rauf Şəmsizadə çıxış edərək 1990-cı il yanvarın 19-dan 20-nə keçən gecə sovet ordusunun paytaxtda və bölgələrdə həyata keçirdiyi qətlə andan, günahsız insanların həyatlarını itirməsindən bəhs edib, Vətən uğrunda canlarından keçmiş oğullarımızın Azərbaycan xalqının qəlbində əbədi yaşayacağını qeyd ediblər. Daha sonra AzTV-nin istehsalı olan "Tarixin izi ilə" sənədli filmi nümayiş etdirilib.

Cənubi Qafqazda ilk və yeganə "Təkamül təlimi" muzeyi

→ Səh.12

Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin Sərəncamı

Doktorantlara, ali təhsil, orta ixtisas və peşə təhsili müəssisələrində, həmçinin Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının magistratura səviyyəsində təhsil alan tələbələrə verilən təqaüdlərin məbləğinin artırılması və "Doktorantlara, ali təhsil, orta ixtisas və peşə təhsili müəssisələrində, həmçinin Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının magistratura səviyyəsində təhsil alan tələbələrə təqaüdlərin verilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2019-cu il 14 fevral tarixli 961 nömrəli Sərəncamında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq, "Əhalinin sosial rifahının yaxşılaşdırılması sahəsində əlavə tədbirlər haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2023-cü il 5 yanvar tarixli 3708 nömrəli Sərəncamının 2.1.2-ci yarımbəndinin icrasını təmin etmək məqsədilə qərara alıram:

1. Dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına doktorantlara, ali təhsil, orta ixtisas və peşə təhsili müəssisələrində, həmçinin Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının magistratura səviyyəsində təhsil alan tələbələrə verilən təqaüdlərin məbləğləri 2023-cü il yanvarın 1-dən aşağıdakı kimi müəyyən edilsin:

1.1. Doktorantura pilləsi üzrə:

1.1.1. elmlər doktoru hazırlığı üzrə doktorantlara - 400 (dörd yüz) manat;

1.1.2. fəlsəfə doktoru hazırlığı üzrə doktorantlara - 240 (iki yüz qırx) manat.

1.2. Ali təhsil müəssisələrində və Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasında:

1.2.1. magistratura səviyyəsi üzrə:

1. akademik göstəriciləri 91-

100 bal olan tələbələrə - 195 (yüz doxsan beş) manat;

2. akademik göstəriciləri 71-100 bal olan tələbələrə - 160 (yüz altmış) manat;

3. akademik göstəriciləri 51-100 bal olan tələbələrə - 110 (yüz on) manat;

1.2.2. bakalavriat səviyyəsi üzrə:

1. akademik göstəriciləri 91-100 bal olan tələbələrə - 175 (yüz yetmiş beş) manat;

2. akademik göstəriciləri 71-100 bal olan tələbələrə - 145 (yüz qırx beş) manat;

3. akademik göstəriciləri 51-100 bal olan tələbələrə - 100 (bir yüz) manat.

1.3. Orta ixtisas təhsili müəssisələrində:

1.3.1. akademik göstəriciləri 91-100 bal olan tələbələrə - 100 (bir yüz) manat;

1.3.2. akademik göstəriciləri 71-100 bal olan tələbələrə - 80 (səksən) manat;

1.3.3. akademik göstəriciləri 51-100 bal olan tələbələrə - 66 (altmış altı) manat.

1.4. Peşə təhsili müəssisələrində:

1.4.1. akademik göstəriciləri "5" (yüksək texniki peşə təhsili səviyyəsində 91-100 bal) olan tə-

ləbələrə - 100 (bir yüz) manat;

1.4.2. akademik göstəriciləri "4" və "5" (yüksək texniki peşə təhsili səviyyəsində 71-100 bal) olan tələbələrə - 80 (səksən) manat;

1.4.3. akademik göstəriciləri "3"- "5" (yüksək texniki peşə təhsili səviyyəsində 51-100 bal) olan tələbələrə - 66 (altmış altı) manat.

2. "Doktorantlara, ali təhsil, orta ixtisas və peşə təhsili müəssisələrində, həmçinin Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının magistratura səviyyəsində təhsil alan tələbələrə təqaüdlərin verilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2019-cu il 14 fevral tarixli 961 nömrəli Sərəncamında (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2019, № 2, maddə 291; 2021, № 11, maddə 1232, № 12, maddə 1470) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

2.1. 1.1-ci bəndin ikinci abzasında "360" rəqəmləri "400 (dörd yüz)" sözləri ilə, üçüncü abzasında "216" rəqəmləri "240 (iki yüz qırx)" sözləri ilə əvəz edilsin;

2.2. 1.2-ci bəndin dördüncü abzasında "174" rəqəmləri "195 (yüz doxsan beş)" sözləri ilə, beşinci abzasında "144" rəqəmləri "160 (yüz altmış)" sözləri ilə, al-

tıncı abzasında "96" rəqəmləri "110 (yüz on)" sözləri ilə, səkkizinci abzasında "156" rəqəmləri "175 (yüz yetmiş beş)" sözləri ilə, doqquzuncu abzasında "132" rəqəmləri "145 (yüz qırx beş)" sözləri ilə, onuncu abzasında "90" rəqəmləri "100 (bir yüz)" sözləri ilə əvəz edilsin;

2.3. 1.3-cü bəndin ikinci abzasında "90" rəqəmləri "100 (bir yüz)" sözləri ilə, üçüncü abzasında "72" rəqəmləri "80 (səksən)" sözləri ilə, dördüncü abzasında "60" rəqəmləri "66 (altmış altı)" sözləri ilə əvəz edilsin;

2.4. 1.4-cü bəndin ikinci abzasında "90" rəqəmləri "100 (bir yüz)" sözləri ilə, üçüncü abzasında "72" rəqəmləri "80 (səksən)" sözləri ilə, dördüncü abzasında "60" rəqəmləri "66 (altmış altı)" sözləri ilə əvəz edilsin.

3. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti bu Sərəncamdan irəli gələn digər məsələləri həll etsin.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının

Prezidenti

Bakı şəhəri,

13 yanvar 2023-cü il

prezident.az

2022-ci ildə BDU 3 ikili diplom müqaviləsi imzalayıb

Ötən il BDU 3 ikili diplom müqaviləsi imzalayıb.

2022-ci ildə Qazaxıstanın Ş.Yessenov adına Xəzər Dövlət Texnologiyalar və Mühəndislik Universiteti ilə "Beynəlxalq münasibətlər" ixtisası üzrə bakalavriat, Qazaxıstanın L.N.Qumilyov adına Avrasiya Milli Universiteti ilə "Təbii biotexnologiya" ixtisaslaşması üzrə və İsveçrənin Biznes və Beynəlxalq Tədqiqatlar Universiteti (UBIS) ilə "MBA" ixtisaslaşması üzrə magistratura səviyyələrində ikili diplom proqramları imzalanıb.

Bununla da BDU-da mövcud olan ikili diplom proqramlarının sayı 10-a çatıb.

Bakı Dövlət Universitetində 2 yeni şöbə yaradılıb

BDU-da tədris və elmi fəaliyyətin təşkilində səmərəliliyin artırılması, idarəetmənin optimallaşdırılması və təkmilləşdirilməsi məqsədilə struktur islahatları keçirilir. Struktur islahatları çərçivəsində Magistratura və doktorantura şöbəsi ləğv olunub. Onun bazasında Elmi fəaliyyətin təşkili və innovasiyalar Mərkəzində Doktorantura şöbəsi və Tədrisin təşkili və idarə olunması Mərkəzində Magistratura şöbəsi yaradılıb. Bu barədə BDU Elmi Şurasında qərar qəbul olunub. Yeni şöbələrin yaradılması BDU-da magistratura və doktorantura təhsilinin keyfiyyətinin daha da yüksəldilməsinə xidmət edir.

2022-ci ildə BDU-da mübadilə proqramlarında 40-dək tələbə və əməkdaş iştirak edib

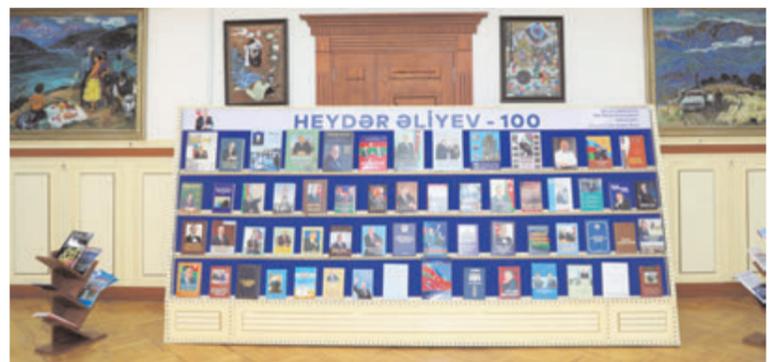
2022-ci ildə BDU-da mübadilə proqramlarında 40-dək tələbə və əməkdaş iştirak edib.

Hazırda BDU-nun 3 tələbəsi Yaponiyanın Qunma Universitetində, 3 tələbəsi Türkiyənin Sivas Cümhuriyyət Universitetində mübadilə, 5 tələbəsi isə İsrailin Holon Texnologiya İnstitutunda ikili diplom proqramı çərçivəsində təhsil alır.

Yanvarın 25-də BDU-nun "Heydər Əliyev İli" ilə əlaqədar Tədbirlər Planı çərçivəsində Elmi Kitabxanada "Heydər Əliyev - 100" adlı kitab sərgisi təşkil edilib.

Ümumilikdə 100-dən çox kitabın yer aldığı sərgidə müasir Azərbaycanın qurucusu və memarı, Ulu öndər, BDU-nun ən böyük məzunu Heydər Əliyevin mənəvi, zəngin və şərəfli həyat yolunu, çoxşaxəli ictimai-siyasi fəaliyyətini, dövlətçiliyimiz tarixində müstəsna xidmətlərini əks etdirən kitablar və digər nəşrlər nümayiş etdirilir.

Sərgi ilin sonunadək ziyarətçilərin üzünə açıq olacaq.

BDU-da "Heydər Əliyev mühazirələri" keçiriləcək

BDU-nun "Heydər Əliyev İli" ilə bağlı Tədbirlər Planına uyğun olaraq müstəqil Azərbaycanın qurucusu, Ümummilli lider Heydər Əliyevin zəngin həyat və fəaliyyətini əks etdirən çoxsaylı tədbirlər həyata keçiriləcək. Onlardan biri də "BDU könüllüləri" təşkilatının icra edəcəyi "Heydər Əliyev mühazirələri"

layihəsidir. Martın 1-dən başlayaraq dekabrın 20-dək davam edəcək layihə Ulu öndər Heydər Əliyevin şərəfli həyat yolu və fəaliyyətinin bütün mərhələlərini, milli dövlətçilik ideyalarını gənclərə aşılamaq məqsədi daşıyır.

Dövlətçilik salnaməmizdə silinməz izlər qoymuş, azərbaycanlı olması ilə ömür boyu fəxr etmiş,

milli qürur və iftixar mənbəyimiz olan Ümummilli lider Heydər Əliyev bütün dünyada Azərbaycanın rəmzi kimi qəbul edilir. Müstəqil Azərbaycan Ulu öndərin indiki və gələcək nəsillərə əmanəti, onun zəngin və çoxşaxəli fəaliyyəti isə xalqımızın milli sərəvəridir. Bu müqəddəs mirası qoruyub saxlamaq hər bir azərbaycanlının şərəfli vəzifəsidir.

Layihə çərçivəsində tanınmış ictimai-siyasi xadimlər, hökumət nümayəndələri və dahi rəhbər ilə yaxından tanış olmuş şəxslər Ümummilli liderin siyasi kursunun incəlikləri və onun əsasını qoyduğu azərbaycançılıq ideologiyası, milli dövlətçilik fəlsəfəsini tam mahiyyəti ilə tələbə və şagirdlərə çatdıracaqlar.

1990-cı ilin 20 Yanvar hadisələrindən 33 il keçir. Qəhrəmanlıq və hüzn dolu bu tarix istiqlal salnaməsini qələmlə yox, qanla yazı bilən bir xalqı tanıtdı. O xalq ki, məhz onun mübarizəsi şər imperiyasının sonunun başlanğıcını gətirdi. O xalq ki, azadlığın, istiqlalın şirin dadını artıq duymuşdu və heç bir qüvvə onun qarşısını ala bilməzdi. O xalq ki, köləliyə üsyanı və nifrəti əliyalın da olsa tankların qarşısına çıxmağa bəs edirdi. Və o xalq ki, **BİRLİK** nədir anlamışdı.... Biz o ilahi, sarsılmaz **BİRLİYİ** bir də 44 günlük Vətən müharibəsində - **DƏMİR YUMRUĞA** çevrilib erməni faşizmini məhv edəndə gördük. Bu, həm də 20 Yanvarın öyrətdiyi dərs idi...

Məhz 20 Yanvar Azərbaycan xalqının pozulan hüquqlarının, suverenliyinin bərpası uğrunda savaşa özminə sahib olduğunu ortaya qoydu. 1990-cı il yan-

varın 19-dan 20-nə keçən gecə Bakıda sovet ordusu tərəfindən dinc əhaliyə qarşı dəhşətli, kütləvi qırğın hadisəsi törədildi. Bu qanlı hadisənin törədilməsində əsas məqsədlərdən biri öz haqlı tələblərini irəli sürən, bu tələblərə demokratik yollarla nail olmaq istəyən, istiqlalıyyət, azadlıq, suverenlik istəyində olan Azərbaycan xalqının iradəsini qırmaq, insanların müstəqillik arzularını tankların turtulları altında əzmək idi. Sovet imperiyası günahsız insanların qanını axıtma da, xalqımıza qarşı misli

görünməmiş qəddarlıq etsə də, istəyinə nail ola bilmədi, milli qürurumuzu qıra bilmədi.

20 Yanvar təkcə Azərbaycan xalqına deyil, bəşəriyyətə, humanizmə, insanlığa qarşı həyata keçirilmiş dəhşətli terror aktıdır. Bu faciədə 147 Azərbaycan vətəndaşı şəhid olub, 638 nəfər yaralanıb və xəsarət alıb, 841 nəfər qanunsuz olaraq həbs edilib. Öldürülənlər arasında 5 millət nüməyəndələri, 20-dən çox qadın, uşaq var idi. O zaman yalnız Ümummilli liderimiz Heydər Əliyev siyasi iradə nümayiş etdi-

rək Moskvadakı Azərbaycan nümayəndəliyinə getdi və SSRİ rəhbərliyini törətdiyi bu cinayətə görə qətiyyətlə ittiham etdi. Ümummilli lider Heydər Əliyevin təşəbbüsü və rəhbərliyi ilə Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Soveti 1990-cı il noyabrın 21-də bu hadisəyə ilk dəfə siyasi-hüquqi qiymət verdi. Ulu öndərin ölkə rəhbərliyinə qayıdışından sonra - 1994-cü ildə 20 Yanvar hadisələri dövlət səviyyəsində siyasi-hüquqi qiymətini aldı.

Bu gün Ulu öndər Heydər Əliyevin, ölkəmizin müstəqilliyi və ərazi bütövlüyü uğrunda canlarından keçmiş bütün şəhidlərin ruhu şadırd. Çünki Prezident, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə şanlı Azərbaycan Ordusu Azərbaycan xalqının 30 illik həsrətinə son qoyaraq torpaqlarımızı erməni işğalından azad etdi. İndi həmin ərazilərdə Azərbaycanın üçrəngli bayrağı özəmətlə dalğalanır. İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə genişmiqyaslı quruculuq işləri həyata keçirilir.

Milli birlik və vətənpərvərliyin simvoluna çevrilmiş 20 Yanvar faciəsi xalqımızın öz suverenliyi uğrunda apardığı mübarizənin şərəfli tarixidir. Xalqımız Vətənimizin azadlığı və ərazi bütövlüyü uğrunda şəhid olan qəhrəman övdlərinin xatirəsini qəlbində əbədi yaşadaq! Allah bütün şəhidlərimizə rəhmət eləsin!

BDU-da 20 Yanvar faciəsinin 33-cü ildönümünə həsr olunmuş sərgi

Yanvarın 18-də BDU-da 20 Yanvar faciəsinin 33-cü ildönümü ilə əlaqədar foto və kitab sərgisi təşkil olunub. Elmi Kitabxananın təşkil etdiyi sərgidə 20 Yanvar gecəsində baş vermiş hadisələri qələmə almış müəlliflərin əsərləri, həmin müdhiş gecənin dəhşətlərini əks etdirən fotolar nümayiş olunur.

Sərgi bir neçə gün davam edəcək.

BDU kollektivi Şəhidlər xiyabanını ziyarət edib

Yanvarın 20-də Bakı Dövlət Universitetinin kollektivi Şəhidlər xiyabanını ziyarət edib. BDU əməkdaşları Azərbaycanın müstəqilliyi və ərazi bütövlüyü uğrunda canlarından keçmiş şəhidlərin xatirəsini hörmət və ehtiramla yad edib, məzarları üzərinə qorənfillər düzüblər.

"20 Yanvar şəhidlərinin qəhrəmanlığı Azərbaycan gəncləri üçün örnəkdir"

Yanvarın 19-da Biologiya fakültəsində 20 Yanvar - Ümumxalq Hüzn Gününə həsr olunmuş tədbir keçirilib. Fakültənin dekanı Afət Məmmədova qeyd edib ki, qan yad-daşımıza əbədi həkk olunmuş 1990-cı ilin 20 Yanvar hadisələri tariximizin faciə və qəhrəmanlıq səhifəsi, Azərbaycanın sonrakı taleyinə əhəmiyyətli təsiri olan dönüş anıdır. Bu faciə xalqımızın azadlıq, demokratiya və suverenlik uğrunda apardığı mübarizənin dönməzliyini bütün dünyaya nümayiş etdirdi.

BDU-nun Tələbə Həmkarlar İttifaqı Komitəsinin sədri Hacıbaba Mustafayev isə bildirib ki, 20 Yanvar şəhidlərinin qəhrəmanlığı Azərbaycan gəncləri üçün örnəkdir. Gələcək nəsillər

şəhidlərin qəhrəmanlığından nümunə götürəcək, azadlıq və müstəqilliyimizi qorumaq üçün daim mübarizədə olacaqlar.

Qarabağ müharibəsinin iştirakçısı, ilk kəşfiyyatçı qadın Növrəstə Yusifova, Botanika və bitki fiziologiyası kafedrasının dosenti Sevda Tahirli çıxışların-

da bu qanlı faciənin xalqımızın azadlıq eşqini söndürə bilmədiyini, iradəsinin sarsılmazlığını, mətinliyini göstərdiyini qeyd ediblər. Tədbirin sonunda fakültənin tələbə təşkilatlarının fəalları ifasında şeirlər səsləndirilib.

20 Yanvar faciəsi - 1990-cı il yanvarın 19-dan 20-nə keçən gecə, saat 23:30-da Bakı şəhərində keçmiş Sovet İttifaqının qoşun hissələri tərəfindən fəvqəladə vəziyyət elan edilmədən yeridilmiş və dinc əhaliyə divan tutulmuş, nəticəsində yüzlərlə insan qətlə yetirildiyi, yaralandığı və itkin düşdüyü qırğın. Sovet Kommunist Partiyasının baş katibi Mixail Qorbaçov və müdafiə naziri Dmitri Yazov Azərbaycan müstəqillik hərəkatının Sovet Azərbaycanı hökumətini devirmək cəhdlərinin qarşısını almaq üçün hərbi qanunun zəruri olduğunu iddia edirdilər. Fəvqəladə vəziyyətin tətbiqi əhaliyə elan olunanadək hərbi qulluqçular 82 nəfəri amansızcasına qətlə yetirmiş, 20 nəfəri ölümcül yaralamışlar. Fəvqəladə vəziyyət elan edildikdən sonra isə yanvarın 20-də və sonrakı günlərdə Bakı şəhərində 21 nəfər öldürülmüşdür. Fəvqəladə vəziyyətin elan olunmadığı rayonlarda - yanvarın 25-

20 Yanvar faciəsi

də Neftçalada və yanvarın 26-da Lənkəranda daha 8 nəfər qətlə yetirilmişdir.

Sovet Ordusu qoşunlarının qanunsuz yeridilməsi nəticəsində Bakıda və Azərbaycan rayonlarında 146 nəfər öldürülmüş, 744 nəfər yaralanmış, 841 nəfər qanunsuz həbs olunmuşdur. Hərbi qulluqçular tərəfindən 200 ev və mənzil, 80 avtomaşın, o cümlədən təcili yardım maşınları, yandırıcı güllələrin törətdiyi yanğın nəticəsində dövlət əmlakı və şəxsi əmlak məhv edilmişdir. Həlak olanların arasında qadın-

lar, uşaqlar və qocalar, həmçinin təcili yardım işçiləri və milislər olmuşdur. Qara Yanvar faciəsi nəticəsində SSRİ Konstitusiyası və Azərbaycan SSR Konstitusiyası kobudcasına pozulmuş, Azərbaycan Respublikasının suveren hüquqları tapdalanmışdır. Qabaqcadan hazırlanan bu təcavüzkarlıq aksiyası Azərbaycan xalqının demokratiya və milli azadlıq uğrunda mübarizəsini boğmaq, xalqı təhqir edərək ona mənəvi zərbə vurmaq məqsədi daşıyırdı.

BDU-nun Qazax Milli Universiteti ilə ikili diplom proqramının ilk məzunlarına diplomlar təqdim olunub

Yanvarın 16-da Bakı Dövlət Universiteti və Qazaxıstanın Əl-Fərabî adına Qazax Milli Universiteti arasında magistratura pilləsində "Dəniz və enerji hüququ" ixtisaslaşması üzrə beynəlxalq ikili diplom proqramının azərbaycanlı məzunlarına diplomlar təqdim olunub.

Mərasimdə çıxış edən rektor Elçin Babayev BDU-nun beynəlxalq əlaqələrinin gündən-günə genişləndiyini və artıq BDU-nun ikili diplom proqramlarının sayının 10-a çatdığını bildirib. BDU Qazaxıstanın bir neçə ali məktəbi ilə ikili diplom müqaviləsi imzalayıb, bir neçəsinin imzalanması

istiqlətinə isə iş gedir. Rektor "Dəniz və enerji hüququ" ixtisaslaşmasının hər iki dövlət üçün ehtiyac duyulan ixtisaslardan olduğunu diqqətə çatdırıb. "Dəniz və enerji hüququ" ixtisaslaşması üzrə ikili diplom proqramı çərçivəsində mütəxəssis hazırlığında təhsil-elm-innovasiya üçlüyünün

qabaqcıl nailiyyətlərindən istifadə edilir. Proqrama qəbul olunan tələbələrə beynəlxalq ümumi dəniz hüququ, ümumi enerji hüququ, neft və qaz hüququ, həmçinin enerji və dəniz hüququ üzrə mövcud beynəlxalq konvensiyalar təlimin innovativ texnologiyalarından istifadə edilməklə tədris

olunur. Tədris hər iki universitetin bu sahədə ixtisaslaşmış professorları tərəfindən ingilis dilində aparılır.

Qeyd edək ki, 2020-ci ildə imzalanmış proqram çərçivəsində 8 nəfər təhsil alıb. Onlardan 6-sı azərbaycanlı, 2-si qazaxıstanlıdır.

Yanvarın 23-də BDU-nun rektoru Elçin Babayev Özbəkistan Respublikasının Buxara Dövlət Universitetinin rektoru Obidjon Xamidovla görüşüb. Görüşdə ötən ilin sentyabrın 7-də BDU ilə Buxara Dövlət Universiteti arasında elm, təhsil və mədəniyyət sahələrində əməkdaşlıq və qarşılıqlı əlaqələrin möhkəmləndirilməsi məqsədilə imzalanmış tərəfdaşlıq müqaviləsində nəzərdə tutulan işlərin gedişi müzakirə olunub. Rektor Elçin Babayev qonağa BDU-nun "Tədqiqat univer-

Buxara Dövlət Universitetinin rektoru BDU-da

siteti" statusu almağa hazırlaşdığını, Universitetin beynəlxalq əlaqələrinin ötən müddət ərzində daha da genişləndiyini, müxtəlif ölkələrlə ikili diplom proqramlarının sayının 10-a çatdığını bildirib. BDU-da yeni yaradılan elmi-tədqiqat laboratoriyaları, elmi mərkəzlər və Tələbə Elmi-Texniki Yaradıcılıq Mərkəzi barədə məlumat verib.

Buxara Dövlət Universitetinin rektoru Obidjon Xamidov təlim-tərbiyə və tədris prosesinin təkmilləşdirilməsi və beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılmasının məqsədilə təcrübə mübadiləsinin önəmli olduğunu qeyd edib, tarix və arxeologiya sahəsində əməkdaşlıq imkanlarını diqqətə çatdırıb. Daha sonra Obidjon Xamidov BDU-nun infrastrukturunu ilə tanış olub.

Azərbaycanın Misirdəki səfiri Elxan Poluxov Şərqsünəşliq fakültəsində

Yanvarın 26-da Azərbaycanın Misirdəki fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Elxan Poluxov Şərqsünəşliq fakültəsinin dekanı Aydan Xəndan qonağa son illər fakültədə həyata keçirilən müsbət dəyişikliklər və kadr hazırlığı barədə məlumat verib, ərəb ölkələri ilə əlaqələrin yaradılmasının zərurətini vurğulayıb. Bu aspektdə Misir Ərəb Respublikası ilə olmuş təmaslar xatırlanıb. Səfir Elxan Poluxov Azərbaycanla Misir arasında əməkdaşlıqda təhsil əlaqələrinin əhəmiyyətindən danışıb.

Görüşdə Şərqsünəşliq fakültəsi ilə Misir universitetləri arasında əməkdaşlıq əlaqələri, ortaq tədqiqat işlərinin aparılması, birgə elmi seminar, ustad dərslərinin təşkili, xüsusilə də ərəb dilinin tədrisində təcrübə mübadiləsi məsələləri müzakirə olunub.

Yunus Əmrə İnstitutunun nümayəndələri ilə görüş

Yanvarın 23-də BDU-nun rektoru Elçin Babayev Türkiyə Respublikasının Yunus Əmrə İnstitutunun vitse-prezidenti Yalçın Kutalmış və Bakı Yunus Əmrə İnstitutunun rəhbəri Səlcuk Karakılıçla görüşüb. BDU-nun rektoru Elçin Babayev görüşdə Universitetin beynəlxalq əlaqələrindən, dünyanın aparıcı ölkələrinin ali məktəbləri, o cümlədən Türkiyə universitetləri ilə ikitərəfli əməkdaşlığından danışıb. Rektor qarşıdakı ölkələr arasında getdikcə daha da

artan işbirliyinin bütün fəaliyyət sahələrində olduğu kimi, elm, təhsil istiqamətində də yüksək səviyyədə olduğunu qeyd edib. Yalçın Kutalmış iki ölkə arasında qarşılıqlı münasibətlərdən bəhs edib, elm, təhsil, mədəniyyət sahəsində əməkdaşlığın əhəmiyyətini vurğulayıb.

Görüşdə BDU və Bakı Yunus Əmrə İnstitutu arasında elmi-mədəni əlaqələrin daha da inkişaf etdirilməsi müzakirə olunub.

BDU-da akademik Həsən Əliyevin 115 illiyinə həsr olunmuş müsabiqənin nəticələri açıqlanıb

Yanvarın 30-da Ekologiya və torpaqsünəşliq fakültəsində akademik Həsən Əliyevin 115 illik yubileyinə həsr olunmuş yaradıcılıq müsabiqəsinin nəticələri açıqlanıb.

Ötən ilin dekabrında elan olunmuş müsabiqənin məqsədi tələbələrin ətraf mühitin mühafizəsi sahəsindəki yaradıcı düşüncələrini inkişaf etdirməkdir. Müsabiqəyə ətraf mühitin mühafizəsi istiqamətində çağırışlara

həsr olunmuş maket və rəsmlər təqdim olunub. Münsiflər heyəti təqdim olunan əsərləri ideya məzmununa, tərtibat xüsusiyyətlərinə görə qiymətləndirib. Fakültənin II kurs tələbəsi Məleykə İbrahimli müsabiqədə I yerə, I kurs tələbəsi Ləman Məliqasimli II yerə, III kurs tələbəsi Oktay Məmmədov isə III yerə layiq görülüb.

Yanvarın 5-dən etibarən BDU-da 2022/2023-cü tədris ilinin payız semestrinin imtahan sessiyası başlayıb. Sessiya fevralın 3-dək davam edəcək.

İmtahanlar iki növbədə (bakalavriatura səviyyəsi üzrə saat 10:00-13:00-dək, magistratura səviyyəsi üzrə saat 14:00-18:00-dək) keçirilir.

Yanvarın 12-də bakalavriatura səviyyəsində 226 qrup üzrə 4551 tələbə, magistratura səviyyəsində 124 ixtisaslaşmada 741 nəfər imtahan verib.

Ümumilikdə sessiya ərzində bakalavriatura səviyyəsində 927 qrup üzrə 20 mindən çox, magistratura səviyyəsində isə 261 ixtisaslaşma üzrə 1975 tələbə imtahan verəcək.

Sessiya zamanı üzrlü və üzrsüz səbəblərdən imtahanda iştirak etməyən təhsilalanlara həmin fənlərdən imtahan vermək üçün 2023-cü ilin fevral ayının 7-dən 14-dək şərait yaradılacaq.

Sessiyanın gedişinə operativ nəzarət, tələbələrin biliyinin qiymətləndirilməsində şəffaflığı təmin etmək məqsədilə İmtahan Qərargahı və Apelyasiya Komissiyası yaradılıb. Komissiya sessiya müddətində imtahan-

BDU-da qış imtahan sessiyası uğurla davam edir

rilməsində şəffaflığı təmin etmək məqsədilə İmtahan Qərargahı və Apelyasiya Komissiyası yaradılıb. Komissiya sessiya müddətində imtahan-

ların gedişi ilə əlaqədar ərizə, təklif və Təhsil Nazirliyinin "Qaynar xətt"i vasitəsilə daxil olmuş şikayətlərin araşdırılmasını təmin edəcək.

BDU-nun İctimai Nəzarət Şurasının üzvləri və KİV nümayəndələri imtahan sessiyasını izləyiblər

İmtahanların yoxlanılması təchiz olunmuş 8 geniş auditoriyada həyata keçirilir. Sessiyanın gedişinə operativ nəzarət, tələbələrin biliyinin qiymətləndirilməsində şəffaflığı təmin etmək məqsədilə İmtahan Qərargahı və Apelyasiya Komissiyası yaradılıb

Yanvarın 27-də BDU-nun İctimai Nəzarət Şurasının üzvləri və KİV nümayəndələrinin iştirakı ilə payız semestrinin imtahan sessiyasının gedişatı izlənilib.

Qonaqlara sessiyanın təşkili barədə məlumat verilib. Bildirilib ki, BDU-da 2022-2023-cü tədris ilinin payız semestrinin yanvarın 5-dən başlayan imtahan sessiyası fevralın 3-dək davam edəcək. Ümumilikdə sessiya ərzində imtahanlarda bakalavriatura səviyyəsində 927 qrup üzrə 20 mindən çox, magistratura səviyyəsində isə 261 ixtisaslaşma üzrə 1961 tələbənin iştirakı nəzərdə tutulub. İmtahanların yoxlanılması təchiz olunmuş 8 geniş auditoriyada həyata keçirilir. Sessiyanın gedişinə operativ nəzarət, tələbələrin biliyinin qiymətləndirilməsində şəffaflığı təmin etmək məqsədilə İmtahan Qərargahı və Apelyasiya Komissiyası yaradılıb. Komissiya sessiya müddətində imtahanların gedişi ilə əlaqədar ərizə, təklif, Elm və Təhsil Nazirliyinin "Qaynar xətt"i vasitəsilə daxil olmuş şikayətlərin operativ araşdırılmasını təmin edir.

sonra İctimai Nəzarət Şurasının üzvləri və KİV nümayəndələri imtahana nəzarət otaqlarında, ayrı-ayrı auditoriyalarda prosesi müşahidə edib, tələbələrin imtahanların gedişinə münasibətləri ilə maraqlanıblar.

sonra İctimai Nəzarət Şurasının üzvləri və KİV nümayəndələri imtahana nəzarət otaqlarında, ayrı-ayrı auditoriyalarda prosesi müşahidə edib, tələbələrin imtahanların gedişinə münasibətləri ilə maraqlanıblar.

BDU-da magistratura üzrə iki yeni ixtisaslaşma açılacaq

2023-2024-cü tədris ilində BDU-da magistratura üzrə iki yeni ixtisaslaşmanın açılması nəzərdə tutulur. Bunlar Şərqişnaslıq fakültəsində Tərcümə (ərəb dili üzrə) və Coğrafiya fakültəsində Davamlı inkişafın idarə edilməsi ixtisaslaşmalarıdır.

Şərqişnaslıq fakültəsinin bakalavr pilləsində Tərcümə (ərəb və fars dilləri üzrə) ixtisasında tərcüməçi kadrlar yetişdirilir. Bu ixtisasda əsasən dil və tərcümə ilə bağlı fənlər tədris olunur. Ərəb dilində yüksəkixtisaslı, daha peşəkar tərcüməçilər yetişdirmək üçün 2023-2024-cü tədris ilində magistratura pilləsində yeni açılacaq

Bunlar Şərqişnaslıq fakültəsində Tərcümə və Coğrafiya fakültəsində Davamlı inkişafın idarə edilməsi ixtisaslaşmalarıdır

Tərcümə (ərəb) ixtisası üzrə 2 plan yeri nəzərdə tutulub. Hazırda ölkəmiz istər iqtisadi, istər digər sahələrin dayanıqlı inkişafı istiqamətində bir çox ölkələrə nümunə olacaq işlər həyata keçirir. Müasir dövrdə iqtisadi inkişafda davamlılığın təmin edilməsi dövlət idarəetmə orqanları qarşısında duran ən vacib problemlərdən biridir. Problemin həlli dövlətin inkişaf proseslərinin planlaşdırılması, idarə edilməsi, innovativ texnologiyaların tətbi-

qi və yüksəkixtisaslı kadr potensialının formalaşdırılması sayəsində mümkündür. Davamlı inkişaf iqtisadi, ekoloji və sosial problemləri kompleks şəkildə həll etməyə imkan verən, müasir dövrün inkişaf strategiyası kimi qəbul edilən yeganə tərəqqi modelidir. Coğrafiya fakültəsində Davamlı inkişafın idarə edilməsi ixtisaslaşmasının açılması məhz bu zərurətlərdən irəli gəlib.

BDU-nun Qazax filialında 17 ixtisas üzrə 1768 tələbə imtahan verir

Yanvarın 9-da BDU-nun Qazax filialında 2022/2023-cü tədris ilinin qış imtahan sessiyası davam edir.

Filialda 17 ixtisas üzrə imtahanlar iki növbədə keçirilir. Qış imtahan sessiyasında 1768 tələbə iştirak edir.

Bununla bağlı filialda əvvəlcədən lazımi hazırlıq işləri görüldü, nəzarətçi müəllim-koordinatrların siyahısı təsdiq olunub, imtahanların şəffaf və obyektiv keçirilməsi üçün lazımi şərait yaradılıb.

İmtahan sessiyasında tələbələrin müraciətlərinin qəbulu və araşdırılması, tələbələrin biliyinin qiymətləndirilməsində obyektivliyin təmin olunması məqsədilə Operativ Qərargah və Apelyasiya Komissiyası formalaşdırılıb. Filialda "Qaynar xətt" də fəaliyyət göstərir.

Qazax filialının direktoru Arif Rüstəmov imtahanların gedişinə nəzarət etmək üçün mütəmadi olaraq imtahan keçirilən auditoriyalarda olur, tələbələrə maraqlandıran sualları cavablandırır.

Sessiya fevral ayının 6-dək davam edəcək.

2022/2023-cü tədris ilində BDU-ya 120 əcnəbi vətəndaş qəbul olub

Əcnəbi vətəndaşların qəbulu və ölkəmizdə təhsil alan əcnəbi tələbələrin məlumatlarının toplanması aidiyyəti elektron resurslar (portal.edu.az və atis.edu.az) vasitəsilə aparılır. Türkiyə, İran, Rusiya, Pakistan, Türkmənistan, Qazaxıstan, Tacikistan, Banqladeş, Çad, Ukrayna, Gürcüstan, Çin, Nigeriya, Küveyt və digər ölkələrdən Bakı Dövlət Universitetində təhsil almaq üçün çoxsaylı müraciətlər daxil olmaqdadır.

2022/2023-cü tədris ili üzrə bu günədək BDU-ya bakalavriaturaya 34, magistraturaya 28, doktoranturaya 7, hazırlıq qruplarına isə 51 nəfər olmaqla, ümumilikdə 120 nəfər əcnəbi vətəndaş qəbul olub. Bu da ötən illərə nisbətən böyük göstəricidir. BDU-da əcnəbi vətəndaşların qəbul prosesi davam edir.

BDU-nun 243 tələbəsi payız semestri üzrə təhsil krediti alıb

BDU-nun 243 tələbəsi 2022/2023-cü tədris ilinin payız semestri üzrə təhsil krediti almaq hüququ əldə edib. Onlardan 73-ü sosial, 170-si isə standart təhsil kreditidir.

2021/2022-ci tədris ilində isə ümumilikdə 390 tələbəyə tələbə krediti verilib. Onlardan 133-ü sosial, 257-si isə standart təhsil krediti olub. 2022-2023-cü tədris ilinin payız semestri üzrə təhsil tələbə krediti üçün müraciətlərin qəbulu prosesi davam edir.

Təhsil krediti almaq istəyən tələbələr www.ettkf.edu.az üzərindən elektron müraciət edə bilərlər. Qeyd edək ki, təhsil tələbə krediti verilən zaman girov və ya zəminlik tələb olunmur.

Təhsil tələbə krediti uzunmüddətlidir və təhsil müddətində, güzəşt və möhlət dövründə tələbədən kreditin qaytarılması tələb edilməməklə yanaşı, faizlər də hesablanmır.

Yanvarın 26-da BDU-nun nəzdində "Gənc istedadlar" liseyində 26 yanvar - Dünya Ekoloji Təhsil Gününə həsr olunmuş maarifləndirici tədbir keçirilib.

Tədbirdə çıxış edən Elm və Təhsil Nazirliyinin Respublika Uşaq-Gənclər İnkişaf Mərkəzinin Ekoloji təhsil və davamlı inkişaf bölməsinin müdiri Jalə İsmayılova "Ekoloji yönümlü və enerji effektiv məktəblərin Yaşıl Şəbəkəsi" layihəsi barədə məlumat verib. Qeyd edib ki, layihənin əsas ideyası məktəblərin "yaşıl" və ya "ekoloji" status almasıdır: "Bunun üçün il boyu su və enerjiyə qənaət, tullantıların çeşidlənməsi və təkrar emala göndərilməsi, yaşıl guşələrin yaradılması istiqamətində tədbirlər görülür, fasilə-

BDU-nun nəzdində "Gənc istedadlar" liseyində ekoklub yaradılıb

siz ekoloji maarifləndirmə proqramı həyata keçirilir. 20 məktəbin iştirakı ilə keçirilən layihəyə 2015-ci ildə start verilib. Hazırda "Yaşıl Şəbəkə" Bakıda 40, regionlarda 57 məktəbi əhatə edir. Hər il layihəyə yeni qoşulmaq istəyən məktəblərin sayı artır. Ekoloji maarifləndirmə proqramı çərçivəsində "Gənc istedadlar" liseyi də daxil olmaqla digər məktəblərdə də ekoklublar yaradılıb. Əsas məqsəd uşaq və gənclərin ətraf mühitin mühafizəsi və dayanıqlı inkişaf sahəsində

biliklərini artırmaq, onları bu sahədə məsuliyyətli olmağa cəlb etməkdir". Tədbirdə Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin Milli Hidrometeorologiya Xidmətinin əməkdaşları Şəbnəm Qurbanova və Mircavad Seyifli təqdimatlarla çıxış edib, hava proqnozlarının hazırlanması qaydası, ölkəmizdə hidrometeoroloji şəbəkə barədə məlumat veriblər. Sonra şagirdlər arasında sual-cavab yarışı keçirilib, qaliblərə kitablar hədiyyə olunub.

Geologiya fakültəsində Azərbaycanın içməli su ehtiyatlarına həsr olunmuş elmi seminar keçirilib.

Seminarda Azərbaycanda son 20 ildə içməli su ilə bağlı yaranan problemlər təhlil olunub. Geologiya fakültəsinin Hidrogeologiya və mühəndis geologiyası kafedrasının dosenti Es-miralda Məmmədova "İçməli su: problemlər, həll yolları" mövzusunda məruzəsində qeyd edib ki, Cənubi Qafqazın cəmi 310 mlrd m³ su ehtiyatı var. Azərbaycan üzrə adambaşına düşən su payı qonşu respublikalarla müqayisədə ən aşağı səviyyədədir. Ölkəmizin qiymətli ehtiyatları 20 mlrd m³-ə yaxındır. Su ehtiyatlarının 21 mlrd. m³-i ölkə hüdudlarından kənar formalaşır. Gürcüstanda daxili su ehtiyatları ilə təminat 85%, Ermənistanda

Geologiya fakültəsi Azərbaycanın içməli su ehtiyatlarına dair problemləri araşdırıb

82% olduğu halda, ölkəmizdə bu göstərici cəmi 28%-dir. Hazırda ölkənin 35-dən çox şəhər və qəsəbəsində əhalinin su ilə təchizatı tam və ya qismən yeraltı suların hesabına ödənilir.

Əhalinin sayının intensiv artması, ölkə iqtisadiyyatının, o cümlədən kənd təsərrüfatının inkişafı, əkin sahələrinin, suvarma və içməli su təchizatı şəbəkələrinin genişləndirilməsi nəticəsində suya tələbat durmadan artır. Qlobal iqlim dəyişikliyi, meşə sahələrinin süni surətdə azaldılması, şirin suların səmərəsiz istifadəsi, o cümlədən, suvarmanın qeyri-səmərəli üsullarla aparılması nəticəsində öl-

kənin içməli və suvarma suyu ilə təminatında problemlər yaşanmaqdadır.

Problemi həll etmək üçün dəniz suyunu içmək məqsədilə duzsuzlaşdırmaq, Kür çayının aşağı axarında yaranmış ekoloji vəziyyəti yaxşılaşdırmaq, kəhriz sistemlərindən istifadə etmək olar. Çirkab suların təmizlənməsi və digər məqsədlərlə təkrar istifadə olunması, daha mütərəqqi suvarma üsullarından yararlanmaq da problemin həlli yollarındandır: "Azərbaycan su ehtiyatının az olduğu ölkələrdəndir. Lakin mövcud su resurslarından səmərəli və düzgün istifadə edilərsə, su ehtiyatlarının

artırılması istiqamətində tədbirlər görülərsə, su çatışmazlığı ilə bağlı problem ölkəmizdən yan keçə bilər. Ölkənin su təminatı ilə bağlı mövcud olan problemlərin araşdırılması və onların

həlli yollarının tapılması hidrogeologiya elminin ən mühüm vəzifəsidir. Bu da "hidrogeologiya mühəndisliyi" ixtisasının yenidən bərpa olunmasını zəruri edir".

20 Yanvar Azərbaycan xalqının qəhrəmanlıq səhifələrindən biridir

20 Yanvar xalqımızın hüzn günü olmaqla yanaşı, şərəf günü, qəhrəmanlıq tarixinin növbəti səhifəsidir. 20 Yanvar faciəsindən sonra xalqımız milli birlik nümayiş etdirildi, müstəqil dövlətimiz uğrunda mübarizə gücləndi və nəticədə dövlət müstəqilliyi bərpa edildi.

Tarix bizə Azərbaycan xalqının qəhrəmanlığı barədə minlərlə faktlar verir və nəticələri barədə sübutlar göstərir. Bu sübutlar işğalçılara qarşı xalqın iradəsinə, ideologiyasına, ictimai inkişafın qanunauyğunluqlarına əsaslanır. Yadəlli işğalına baş əyməyərək müstəqil dövlət qurmaq uğrunda mübarizəmiz hər zaman uğurla nəticələnib. İşğal, etnik təmizləmə və soyqırma qarşı Azərbaycan xalqının 200 illik mübarizəsi cəsarətlə, qürurla aparılmışdır. Mübarizənin əsas gücü - genetik yaddaş - tarixi yaddaşdır. Biz XX əsrin sonunda baş verən hadisələrə nəzər saldıqda məhz həmin genetik yaddaşın nə qədər təsirli yer tutduğunu görürük. XX əsrin sonunda isə fərqli bir vəziyyətlə üzləşmişdik: Ermənistanın Azər-

baycana qarşı ərazi iddiaları və SSRİ rəhbərliyinin Azərbaycana qarşı ədalətsiz, qərəzli münasibəti. Azərbaycan Qafqazda yeganə türk-müsəlman dövləti idi. Azərbaycanlılara qarşı soyqırım, deportasiya, Azərbaycan ərazisinin zorla qoparılıb Ermənistanə verilməsi siyasətinin əsası da bunlarla bağlı idi. Xalq ermənilərin ərazi iddiaları ilə əlaqədar öz torpağına, namusuna sahib çıxırdı və müstəqilliyi uğrunda mübarizəyə qalxmışdı. Tək qaldığımız, çaresiz olduğumuz həmin illərdə belə milli birliyimizi qoruduq.

Xalqın azadlıq mübarizəsi güclü dövlətin qurulması prosesini sürətləndirdi. Ümummilli lider Heydər Əliyevin hakimiyyətə gəlməsi ilə Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün qorunması, Ermənistan-Azərbaycan Qarabağ münaqişəsinin sülh yolu ilə həll edilməsi uğrunda ciddi mübarizə başlayır. Soyqırımı, etnik təmizləmə, terrora qarşı aparılan mübarizə 2020-ci ilin payızında zəfərlə başa çatır. 44 günlük Vətən müharibəsi Azərbaycan Milli Ordusu və onun Ali Baş Komandanı, Azərbaycan Respublikasının Prezi-

denti cənab İlham Əliyevin tarixi ədaləti və ərazi bütövlüyümüzü bərpa etməsi məhz Ulu öndər Heydər Əliyevin Qarabağ siyasətinin məntiqi davamı və nəticəsi idi.

Gələcək bütün nəsillərimizin şəhidlərin ruhu qarşısında borcu vardır. Bu borc hər birimizdən - böyükdən kiçiyə hər bir azərbaycanlıdan Azərbaycan Respublikasının müstəqilliyini qorumağı və onu inkişaf etdirməyi tələb edir. Bu 30 ildə biz əmin olduq ki, müstəqilliyi qazanmaq da, qorumaq da asan deyil. Və biz torpağımıza, dövlətimizə sahib çıxmalyıq. Bunu bizdən müstəqil dövlətimizin uğrunda mübarizə aparan milli şüurumuz, tarixi köklərimiz və bu yolda canlarından keçən şəhidlərimiz tələb edir.

Bu gün bir daha Azərbaycanın azadlığı uğrunda mübarizə aparan, canından keçən hər bir kəsi hörmətlə yad edirik. Allah bütün şəhidlərimizin ruhunu şad eləsin!

*Səidə Quliyeva,
Tarix fakültəsinin dosenti*

BDU əməkdaşı ABŞ-ın Fulbrayt Səfər Təqaüd Proqramının 2023-cü il üçün Azərbaycan üzrə qalibi seçilib

BDU-nun Tədqiqat, İnkişaf və İnnovasiyalar üzrə Mükəmməllik Mərkəzinin Mikrobiologiya və virusologiya elmi-tədqiqat laboratoriyasının böyük elmi işçisi Aygün İsmayılova ABŞ Dövlət Departamentinin və Beynəlxalq Təhsil İnstitutunun (Institute of International Education) əməkdaşlığı ilə həyata keçirilən Fulbrayt Səfər Təqaüd Proqramının (Fulbright Visiting Scholar Program) 2023-cü il üçün Azərbaycan üzrə qalibi seçilib.

O, proqram çərçivəsində ABŞ-ın Emory Universitetinin Tibb fakültəsində öz elmi-tədqiqat işini davam etdirəcək.

Mikrobiologiya və virusologiya elmi-tədqiqat laboratoriyasının əsas vəzifələrindən biri də Azərbaycanın və eləcə də müxtəlif ölkələrin sənaye sahələrində fəaliyyət göstərən müəssisələrlə əməkdaşlığın genişləndirilməsi və möhkəmləndirilməsidir.

Bu proqram BDU ilə Emory Universiteti arasında əlaqələrin qurulmasına və yeni birgə tədqiqat proqramlarının inkişafına zəmin yaradacaq.

Layihə müxtəlif bitki ekstraktlarının insan patogenlərinə qarşı antibakterial aktivliyinin təyin olunmasına və bioloji aktiv birləşmələrin təsir mexanizminin tədqiqinə imkan yaradacaq. Bundan əlavə, birgə əməkdaşlıq çərçivəsində molekulyar bioloji metodların tədqiqi və tətbiqi ilə abiotik və biotik streslərə davamlı yeni genotiplərin yaradılması nəzərdə tutulur.

Dünyada ilahi ədalət varmı... Və məhz bu ilahi ədalətin sayəsində 44 günlük Vətən müharibəsində Azərbaycan ordusu düşmən tapdağında olan 300-dən çox yaşayış məntəqəsini, o cümlədən Qarabağın incisi Şuşanı işğaldan azad edərək illər sonra məşhur "Xarıbülbül" festivalını yenə də Cıdır düzünə qaytardı. Mayın 12-13-də Şuşada keçirilmiş bu möhtəşəm musiqi festivalı təkcə parlaq mədəniyyət hadisəsi kimi tarixə qovuşmadı, həm də indiki həssas şəraitdə musiqi bayramı çərçivəsindən çıxaraq geniş rəmzi mənə qazandı.

Eləcə də həmin Ramazan günlərində Şuşanın Gövhər ağa məscidində qılınan bayram namazı milyonların yaddaşına təkcə tarixi əhəmiyyəti ilə deyil, həm də rəmzi çalarları ilə hopdu. Hər iki önəmli hadisə Şuşa şəhərinin Azərbaycan xalqı, onun tarixi və mədəniyyəti üçün müstəsna əhəmiyyətinin daha bir parlaq təzahürünə çevrildi. Bizlər üçün Şuşanın yaddaş gücünü və rəmzi mənasını daha da artırdı.

İkinci Qarabağ savaşına bu gerçəyi bir daha təsdiq etdi ki, tarixdə ən böyük şücaət və qəhrəmanlıqlar Vətən naminə göstərilir. 44 günlük Qarabağ müharibəsi əcdadlarımızın qanımına və ruhumuza hopmuş rəşadətini, içimizdəki milli qeyrəti və Vətən sevgisini tam açıqlığı ilə üzə çıxardı. Üçrəngli bayrağımızın işğaldan azad edilmiş ərazilərə, o cümlədən tarixi Şuşa qalasına sancılması qəhrəmanlıq tariximizdə yeni səhifə açdı. Əslində, Şuşa lap əvvəldən şüurumuza "alınmaz qala" simvolu kimi hopmuşdu. Amma Azərbaycan ordusunun bu təbii qalanı dünya hərbi elminə düşəcək qeyri-adi döyüş taktikası ilə düşməndən geri alması xalqımızın düşüncəsində kök salaraq simvollaşmış "Vətən" obrazına yeni çalarlar gətirdi.

Qədim müharibələrdə olduğu kimi, bugünkü savaşlarda da simvollar daim hədəfdə saxlanılır. Bu gün də savaşlarda simvolları vurmaq, onları ələ keçirmək əsas məqsədlərdən biri olaraq qalır. Məsələn, 2001-ci ilin 11 sentyabrında terrorçular Nyu Yorkdakı ticarət mərkəzinə - əkiz qüllələrə ona görə hücum etdilər ki, bu göy-dönlər Amerika firavanlığının və azad ticarətin simvolu idi. İkinci təyyarəni Pentaqona ona görə yönəltmişdilər ki, həmin bina ölkənin gücünün və güvənliyinin simvolu idi.

Şuşa da bu gün Yer üzündəki bütün azərbaycanlılar üçün təkcə Qarabağımızı yox, ümumən qəhrəmanlıq tariximizi, zəngin mədəniyyətimizi, azad ruhumuzu, milli qürur və heysiyyətimizi ifadə edən simvoldur. Bura həm də bizim söz və sənət beşiyimiz, Xan qızı Nətvən, Üzeyir Hacıbəyli, Bülbül, Əhməd bəy Ağaoğlu, MİR Möhsün Nəvvab və digər dahi şəxsiyyətlərimizin dünyaya göz açdığı məkandır. Xalqımızın dünənə bağlı yaddaşı, bu gün və sabahla bağlı arzu, ümid və düşüncələri məhz burada - Şuşada kəşifir. Ona görə

Qəhrəmanlıq tariximizin rəmzi - Şuşa!

də Şuşanın 1992-ci ilin mayında süqutu bizim üçün nə qədər böyük bir kədər idisə, 2020-ci ilin noyabrında onun işğaldan azad edilməsi bir o qədər böyük qürur mənbəyi oldu. Çünki bu torpağa bütün varlığımız, canımız, qanımız və ruhumuzla bağlıyıq.

İnsan hansısa məkanda yaşaya, torpaq üzərində gəzib-dolana, tikib-yarada, söküb-dağda bilər, ancaq həmin məkana ruhi-mənəvi bağlılığı yoxdursa, bu torpaq, bu yurd onun deyil. Bu mənada bütün saxta iddialarına baxmayaraq Şuşanın ermənilərə heç bir aidiyyəti yoxdur. Olsaydı, ortaya dəlil qoyardılar. Pənahəli xanın XVIII əsrin ortalarında əsasını qoyduğu Şuşa qalasının hansı divarında, hansı daşında, şəhərin hansı tarixi binasında erməni izi var? - Heç birində! Bu məkanda onları simvol olaraq ifadə edən heç nə olmayıb. Çarəsizlikdən sübut kimi əl uzatdıqları "Qazançı kilsəsi" isə ermənilərə deyil, rus pravoslavlarına məxsusdur. Yəni Şuşa bizim üçün real tarixə və gerçəyə bağlı olan yaddaş, ermənilər üçün isə yalnız yalana əsaslanan təxəyyüldür.

Şuşa ilə heç bir mədəni və mənəvi bağlılıqları olmadığından ki, ermənilər 30 ilə yaxın işğal altında saxladıqları şəhərdə daşı daş üstə qoymadılar, heç nə qura bilmədilər. Ordan-burdan adam daşayıb bu qədim şəhəri məskunlaşdırmağa çalışdılar, onu da bacarmadılar. Şuşanı öz saxta tarixlərinə calamağa cəhd etdilər, ona da müvəffəq olmadılar. Düzdür, qala divarları yanında "arxeoloji" qazıntı aparıb guya 2-3 min il əvvələ aid "maddi sübutlar" tapmışdılar, amma sonra məlum oldu ki, həmin "sübutlar" yaxınlıqdakı "Məzar daşı" sexinin tullantılarından başqa bir şey deyil. Yəni bütün saxtakarlıqları kimi Şuşaya sahiblik iddiası da gorbagor oldu, çünki onlar işğal tarixinin hər günü özlərini burada qonaq kimi görürdülər. Hər gün Şuşanın əsl sahiblərinin addım səslərini eşidirdilər.

Şuşaya qovuşmaq səadəti

Ürəyində hansısa ümid və həsrəti olanlar həmişə gələcəklə yaşayır. Bu mənada Azərbaycan xalqı - hər birimiz 30 ilə yaxın idi ki, gələcəklə yaşayır, işğaldan olan torpaqlarımıza qovuşmağa ümid edir, gözəl Qarabağın, onun incisinin - Şuşanın həsrətini çəkirdik. Məmləkətdə Vətən namını qoruyan hər kəsin ürəyi bu amalla döyünürdü.

Bütün bu illər ərzində nə dövlət, nə də sabaha ümidini itirməyən xalqımız işğal faktı ilə barışdı. Hər kəs qəlbində haqq-ədalətin öz yerini tapacağına, ərazi bütövlüyümüzün bərpa olunacağına böyük ümidlər bəslədi. Ölkədə hər şey bu ali məqsədə doğru yönəldildi.

Nəhayət, ötən il sentyabrın 27-də Azərbaycan ordusunun geniş əks-hücum əməliyyatları ilə başlanmış ikinci Qarabağ savaşına xalqımızın bu həsrətinə son qoydu. Azərbaycan ordusu yurdlarımızı vuran qovmuş işğalçıları 44 günlük müharibə ilə torpaqlarımızdan qovub çıxartdı. Şuşanın xüsusi əməliyyatla geri qaytarılması müharibənin taleyini, demək olar, həll etdi. Mürəkkəb coğrafi şəraitdə, uca dağlar və sıldırım qayalarla əhatələnmiş Şuşanın noyabrın 8-də işğaldan azad edilməsi, sözün əsl mənasında, bir qəhrəmanlıq dastanına çevrildi. Bu ölüm-dirim savaşında parlaq milli ruh, qeyri-adi hünər nümayiş etdirən Azərbaycan ordusu dünya hərbi tarixinə qızıl hərflərlə yazılan hücum əməliyyatını gerçəkləşdirdi. Əsgərlərimiz tank, top atəşləri altında mümkün olmayanı etdilər. Onlar Alp dağlarındakı keçidlərdən də çətin olan sərt yamaqları aşaraq, dar cığırlardan keçib Şuşaya piyada daxil oldular. Əlbəyaxa döyüşdə yüksək şücaət göstərərək qələbə çaldılar. Noyabrın 8-də bu qələbə xəbərini Azərbaycan xalqına çatdıran prezident İlham Əliyevin tarixi sözləri hələ də qulaqlarımızdadır: "Əziz Şuşa, sən azadsan!".

Şuşada kükrəyən duyğular dalğası

30 illik fasilədən sonra mayın ortalarında həmin azad Şuşada möhtəşəm "Xarıbülbül" musiqi festivalı keçirildi. Bu tədbirdə iştirak etmək üçün Bakıdan gecə saatlarında yola çıxan bir qrup mədəniyyət xadimi Füzuli rayonu və Qırmızı Bazar qəsəbəsindən keçərək şəhərə qalxan dolama yollarla səhər Şuşaya çatdı. Biz Azərbaycan xalqının qəhrəman oğullarının qanı, canı bahasına azad edilmiş şəhərin qala divarlarına yaxınlaşanda hamımız həyəcanlı idik. Avtobusumuzda olan hər kəs hey-rət və süket içində gözlərini həmin divarların üstündə qürurla dalğalanan üçrəngli bayrağımıza dikmişdi. İnsanların çöhrəsindən xilaskar qəhrəmanlarımıza olan minnət-

darlıq hissini və Şuşaya qovuşmaq səadətini duymaq çətin deyildi. Şəhidlərimizin ruhuna dualar sənləndikcə içimdən bir fikir keçirdi: "Vətən uğrunda ölüm həyatın davamıdır".

Şuşaya səfər edənlərin əksəriyyətini, xüsusən orta və yaşlı nəsllə mənsub insanları xeyli duyğusal, tez-tez kövrələn gördüm. Biz sanki duyğular dənizində üzürdük. İnsanların kükrəyən hiss və duyğuları təkcə hərəkətlərlə ifadə olunmurdu, həm də sözlərdə qanad açırdı. Yaşlılar Şuşa ilə bağlı xatirələrini danışır, onun indiki vəziyyətini ötən əsrin 70-80-ci illəri ilə müqayisə edir, bütün Qarabağın nizamını pozmuş erməni separatizmini lənətləyirdilər. Gənclər həmin söhbətlərə xüsusi maraq və sevgi ilə qulaq asırdılar. Bəlkə də başqa vaxt və başqa yerlərdə bu məzmununda söhbətlərə bu qədər önəm verməzdilər. Amma o günlər insanlar doğma ocaq kimi sığındıqları Şuşada sanki katarsisdən - daxili təmizlənmə və mənəvi-ruhi saflaşmadan keçirdi.

Şuşa hər kəs üçün bir cür doğmadır, mənə isə ikiqat yaxındır. Uşaqlıq, yeniyetməlik illərim burada keçib. Orta təhsilimi bu şəhərdəki 3 nömrəli internat-məktəbdə almışam. Dünyanı dərk etməyimdə, az-çox bilik və dünyagörüşü qazanmağında Şuşa müəyyən rol oynayıb. Sonrakı illərdə də bu şəhərlə bağlılığım olub. Universitetin Jurnalistika fakültəsində təhsil alarkən ilk iştehsalat təcrübəmi 1974-cü ildə "Şuşa" qəzetində keçmişəm. O vaxtkı tələbə yoldaşlarım - indi məşhur şair Vaqif Bəhmənli və tanınmış jurnalist Çingiz Aslanovla təxminən bir ay bu qəzetdə çalışmışıq. Qarabağın başı üzərini duman alanda Şuşanın da dərdlərindən yazmışam. Axırıncı dəfə isə burada 1990-cı ilin iyununda olmuşam. 1992-ci ilin yanvarında Şuşaya planlaşdırılan ezamiyyətim baş tutmayıb, çəkiliş qrupumuz Xocalıdan çıxıb bilməyib. Ona görə də 31 ildən sonra yenidən bu müqəddəs şəhərə qədəm qoyanda özümü sanki zamanla ayrılmış bir başqa məkanda hiss edirdim. Hər şey mənə yuxu kimi gəlirdi, hər şeyə içimdəki qarışıq hisslər fırtınasından keçərək baxırdım. Burada hər qarış torpaq, hər bina, gözə dəyən hər nişanə mənə tanış idi. Sadəcə, elə bil ki, hər şeyin üstünə nazik his pərdəsi çəkilmiş, şəhərə seyrək duman çökmüş, rənglər bir az soluxmuşdu. İndi şəhərə başlanmış gediş-gəlişlə həmin his-pasda tədrisən çəkilir, şəhərin rəngi doğma nəfəsin ilıqlığından yavaş-yavaş özünə gəlir.

Cıdır düzü sahiblərinə qucaq açır

Az qala bütün Qarabağa təbii pəncərə kimi açılan Cıdır düzündə həyəcansız addımlamaq mümkün deyildi. Buranın qorubə, sanki mistik bir aurası var. İnsan seli bu mis-

tikanı bir az da artırır. Adamlar ibadətə gəlmişlər kimi tez-tez Allaha üz tuturdular. Hamı bir-birinin üzünə gülür, qeyri-adi bir məkanda olduğunu hiss edir. Onu da hiss edirsən ki, Cıdır düzünün hər addımında Şuşanın tarixi ilə bağlı dərin bir yaddaş, dünənə və bu günün parlaq izləri yaşayır. O səbəbdən burada atılan hər addım insanda xoşbəxtlik duyğusu yaradır, niyə sevindiğini özün də bilmirsən, amma mistikanı duyursan.

Bəzən deyirlər ki, sevinmək başqadır, xoşbəxt olmaq tamam başqa, amma həmin gün həmin sevinir, həm də özümü xoşbəxt hiss edirdim. Xoşbəxtliyin həyat təzi deyil, bir an, hissi qığılcım olduğunu isə daha dərinləndirirdim. Bu xoşbəxtlik anı bir gün çıxan günəşin həftələrlə yağan leysan yağışı unudurması kimi bir şey idi. Allahın lütfündən həmin gün Cıdır düzündə ruh oyadan, könül oxşayan misilsiz bir hava var idi.

O anların xoşbəxti təkcə mən deyildim, adi insani duyğusu, azacıq milli təəssübkeşliyi olan, Şuşanın azad edilməsinin mahiyyətini dərinləndirən hər kəs bu tarixi anları öz hafizəsinə və əl-lərində olan telefonların rəqəmsal yaddaşına köçürürdü. Müxtəlif yerlərdən gələn zənglərə insanların qürurla "Mən indi Şuşada, Cıdır düzündəyəm" deyərək bir növ fəxarətlə cavab verməsini anlamaq çətin deyildi. Hər kəs kükrəyən hisslərin, tez-tez qabaran duyğular qasırgasının içində idi. Biz uzun illər həsrətini çəkdiyimiz, haqqında intizarla danışdığımız, xəyallarımızda özizləyib-bəslədiyimiz Şuşa əfsanəsinin gerçəkləşdiyinin fərqindəydik.

Cıdır düzü təbii bir seyrəngahdır. Molla Pənah Vaqifin məqbərəsinin yanından ötürüb bu seyrəngahda çıxan kimi yol özü səni gözəl mənzərəsi açılan Topxana meşəsinə tərəf çəkir. Dəniz səviyyəsindən təxminən iki min metr yüksəklikdə olan bu təbii çəmənlik solda Xankəndiyə tərəf, sağda isə iki yüz metr aşağıdan axan Daşaltı çayına və eyniadlı dərəyə baxır. Cıdır düzünün kənarındakı sıldırımlı cığır səni təbii quruluşlu qırıx pilləkənə, Daşaltı dərəsinə və Xan mağarasına aparır. Heyif ki, ermənilər bu mağaranı 1992-ci ildə dağıdıblar. Amma indiki halında da mağara da, qırıx pilləkən də dünyanın ən baxılan təbii gözəllikləri sırasındadır. Hər şeydən gözəl olan isə Azərbaycan əsgərinin burada - Cıdır düzündə növbə çəkməsidir. Geniş bir ərazidə qartal sayıqlığı ilə keşikdə duran bu əsgər bu gün olduğu kimi bir əsr əvvəl də Azərbaycanın Qarabağ və Şuşa uğrunda apardığı qanlı savaşları yadına salır.

Qulu Məhərrəmli,

Multimedia və elektron kommunikasiya kafedrasının professoru

"Fin türkologiyası" mövzusunda elmi seminar

Yanvarın 5-də Filologiya fakültəsinin Türkologiya kafedrasının nəzdində "Türkoloji araşdırmalar" elmi-tədqiqat laboratoriyasında "Fin türkologiyası" mövzusunda elmi seminar keçirilib.

Seminarı giriş sözü ilə açan laboratoriyanın elmi işçisi Pərvin Eyvazov türkologiyanın inkişafında Avropadakı əsas türkoloji mərkəzlərin, o cümlədən fin türkoloqlarının fəaliyyətinin önəmli rol oynadığını vurğulayıb, məruzənin mövzusunun əhəmiyyətindən söz açıb. Bildirib ki, M.Kastren, Q. İ.Ramstedt, M.Rəsənen, O.Donner və başqa fin türkoloqlarının qədim türk yazılı abidələri və altayşünaslıqla bağlı araşdırmaları öz elmi dəyəri ilə seçilir və bu tədqiqatlar türkoloji dilçilikdə önəmli mənbə sayılır.

Mövzu ilə bağlı məruzə edən laboratoriyanın elmi işçisi, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Ramil Bayramov fin türkologiyasının tarixi haqqında ətraflı məlumat verərək, Finlandiyada türkoloji tədqiqatlara marağın yaranma səbəblərini diqqətə çatdırıb. Qeyd edib ki, tarixən türk və fin xalqları arasında müxtəlif istiqamətli əlaqələr mövcud olub. Belə yaxın əlaqələr fin xalqının öz kökünü, tarixini, mədəniyyətini araşdırarkən türk xalqlarının da tarixinə nəzər yetirmək kimi zərurəti ortaya çıxarıb. Nəticədə fin alimlərinin türk dünyası-

na diqqəti artırıb, sonradan burada türkologiya peşəkar bir elmi fəaliyyət sahəsinə çevrilib.

Məruzəçi bildirib ki, M.Kastren, Q.İ.Ramstedt, M.Rəsənen kimi fin alimləri öz tədqiqatları ilə türkologiyaya mühüm töhfələr veriblər. M.Kastrenin türkologiyada ən önəmli xidməti "Altay dilləri nəzəriyyəsi"ni yaratması olub. M.Kastren Ural-Altay dilləri qrupunu başlıca beş sahəyə ayırmağı düzgün hesab edib (fin-üqor, samoyet, türk-tatar, monqol, tunqus və şivələri) və bu dil ailəsinə Altay adını verib. Q.Ramstedt Ural-Altay nəzəriyyəsinə qarşı çıxıb, yalnız altay dillərinin qohumluğunu qəbul edərək buraya Koreya və yapon dillərini də aid edib. Həmçinin o, türk dillərinin təsnifini aparıb, onları çuvaş dili, yakut dili, Qərb qrupu, Şərq qrupu və Cənub qrupu olmaqla beş qrupa ayırıb. M.Rəsənen türk dillərinin fonologiya və morfologiyası haqqında önəmli

əsərlər qələmə alıb. M.Rəsənenin türkologiyada daha çox diqqətçəkən araşdırması 1969-cu ildə nəşr olunan "Türk dillərinin etimoloji lüğəti" kitabıdır. M.Rəsənenin "Ural-Altay leksikasına aid tədqiqatlar", "Türk dillərinin tarixi fonetikasına dair materiallar" adlı tədqiqat əsərləri xüsusi diqqət çəkir.

Məruzəçi Finlandiyada tarixən mövcud olan və fəaliyyətləri ilə diqqət çəkən Fin-Uqor Cəmiyyəti və Fin Arxeoloji Cəmiyyəti adlı elmi təşkilatların türkologiya sahəsində həyata keçirdiyi işlər barəsində də məlumat verib.

Sonra mövzu ilə bağlı çıxışlar edilib. Dosent İslam Vəliyev, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Sevinc Abdullayeva və magistrantlar çıxış edərək Avropada türkoloji dilçiliyə dair aparılan araşdırmaların ölkəmizdə təbliği və tədqiqinin zəruri olduğunu bildirdilər.

Seminar müzakirələrlə yekunlaşıb.

BDU-da seminar: "İqtisadi məsələlərə qeyri-səlis yanaşma"

Yanvarın 1-də Tətbiqi riyaziyyat və kibernetika fakültəsinin İqtisadi kibernetika kafedrasının təşkilatçılığı ilə "İqtisadi məsələlərə qeyri-səlis yanaşma" mövzusunda elmi seminar keçirilib. Seminarada İqtisadi kibernetika kafedrasının dosenti Reyhan Şıxlinskaya mövzu üzrə məruzə edib.

Məruzəçi Lütfi-Zadənin qeyri-səlis məntiq nəzəriyyəsinin müxtəlif elm sahələrinin inkişafında dərin izlər qoyduğunu və yeni yanaşma üsulları meydana gətirdiyini deyib. O, bu nəzəriyyənin intellektual tex-

nologiyaların inkişafına güclü təsir göstərdiyini, müasir idarəetmə və informasiya-kommunikasiya sistemlərinin əsaslarının formalaşdırılmasında mühüm rol oynadığını vurğulayıb, alimin nəzəriyyələrinin sənayenin inkişafına, texnologiyanın tərəqqisinə, ümumilikdə, dünya elminə və iqtisadiyyatına verdiyi töhfələrdən danışıb. Qeyd edib ki, qeyri-səlis iqtisadiyyatın müstəqil elm sahəsi kimi inkişaf yolları 1970-ci illərdən müəyyənləşdirilib.

Elmi seminar mövzu ilə bağlı müzakirələrlə davam edib.

Morrey fəzalarının xassələrinin tədqiqi üzrə araşdırmalar davam edir

BDU-nun nəzdində Tətbiqi Riyaziyyat Elmi-Tədqiqat İnstitutunun elmi işlər üzrə direktor müavini, AMEA-nın müxbir üzvü, professor Vaqif Quliyevin "Total Morrey fəzalarında maksimal kommutator və maksimal funksiyanın kommutatoru" (Maximal commutator and commutator of maximal function on total Morrey spaces) adlı məqaləsi SCOPUS bazasında indekslənmə "Journal of Mathematical Inequalities" jurnalında dərc edilib.

<http://files.ele-math.com/articles/jmi-16-98.pdf>

Məqalədə Morrey fəzalarının total Morrey fəzaları adlanan yeni variantı təqdim olunub. Bu fəzalar klassik və modifə olunmuş Morrey fəzalarını ümumiləşdirir. Məqalədə total Morrey fəzalarının əsas xassələri, bu fəzalarda bəzi daxilolmalar öyrənilib. Həmçinin total Morrey fəzalarında maksimal kommutator operatorunun və maksimal operatorun kommutatorunun məhdudluğu üçün zəruri və kafi şərtlər alınıb.

BDU alimləri göbələk əleyhinə yeni birləşmə yaradıblar

BDU-nun Sənaye kimyası, Mikrobiologiya və virusologiya elmi-tədqiqat laboratoriyalarının əməkdaşları Ələkbər Hüseynzadə, Ülviyyə Həsənova və Aygün İsrayilovanın həmmüəllif olduqları "Methyl 6-methyl-4-(4-nitrophenyl)-2-oxo-1,2-dihydropyrimidin-5-karboksilatın kristal quruluş, Hirsfeld səth analizi, in silico və göbələk əleyhinə tədqiqatları" (Crystal Structure, Hirshfeld Surface Analysis, In-Silico and Antimycotic Investigations of Methyl 6-methyl-4-(4-nitrophenyl)-2-oxo-1,2-dihydropyrimidine-5-carboxylate) məqaləsi "Crystals" jurnalında (IF=2.67, Q2) çap olunub.

Tədqiqat işində p-nitrobenzalhid əsasında yeni dihidropirimidinlər sintez olunub və birləşmələrin quruluşları Nüvə Maqnit Rezonans (NMR), kütlə, SC-XRD, Hirsfeld

səth və elemental analiz üsulları ilə tədqiq olunub. Tədqiqat zamanı molekulda qeyri-kovalent əlaqələrin mövcudluğu və onların kristal quruluş təsiri müəyyən edilib. Bioloji aktivlik Candida albicans, Aspergillus flavus və Aspergillus niger göbələklərinə qarşı tədqiq olunub. Müəyyən edilib ki, sintez edilən birləşmələr qeyd olunan göbələk növlərinə qarşı aktivdirlər. Sintez edilən dihidropirimidin birisi məlum antibiotik flukonazol ilə müqayisədə göbələklərə qarşı daha effektivdir. Eksperimental tədqiqatlarla yanaşı, nəzəri tədqiqatlar da aparılıb. Molekulyar dokking nəticələrinin təcrübələrlə uyğun olduğu aşkar edilib.

Məqalənin tam mətni ilə aşağıdakı linkdən tanış olmaq olar:

<https://www.mdpi.com/2073-4352/13/1/52>

BDU alimi saxaroza və nişastanın kariesin əsas törədicisi olan bakteriyalara təsirini öyrənib

BDU-nun Tədqiqat, İnkişaf və İnnovasiyalar üzrə Mükəmməllik Mərkəzinin Mikrobiologiya və virusologiya elmi-tədqiqat laboratoriyasının müdiri, professor Xudaverdi Qənbərovun həmmüəllif olduğu "Saxaroza və nişastanın təsirindən sonra Streptococcus mutans bakteriyasının biopərdə əmələ gətməsində iştirak edən proteom dəyişikliklərinin müqayisəsi" ("Comparing proteome changes involved in biofilm formation by Streptococcus

mutans after exposure to sucrose and starch") adlı məqalə "Web of Science" bazasına daxil olan Q3 kvartil "Biotechnology and Applied Biochemistry" (2023-cü il) jurnalında dərc olunub.

Streptococcus mutans bakteriyası diş infeksiyalarının (karies və parodontit də daxil olmaqla) əsas törədicisidir. İşin məqsədi S.mutans ştamında biopərdənin və proteom profilinin yaranmasında saxaroza və nişastanın rolunu qiymətləndirməkdir. Biopərdənin əmələ

gəlməsi mikrotitrlemə üsulu ilə təyin edilib. Saxaroza və nişastanın təsirindən sonra bakteriyaların zülallarındaki dəyişikliklər mass-spektrometrik metodla araşdırılıb. Biopərdənin əmələ gəlməsi 1% saxaroza olan mühitdə 392%, 1% nişasta olan mühitdə isə 166% (şəkərlər olmayan mühitlə müqayisədə) artıb. Saxarozanın təsirindən 50S ribosomal L29 zülal, nişastanın təsirindən isə 50S ribosomal L16 zülal normadan çox olub.

Nəticələr göstərib ki, şəkərlər Streptococcus mutans bakteriyasının patogenliyini artırır. Eyni zamanda, şəkərlər biopərdənin əmələ gəlməsini müxtəlif yollarla, məsələn, xüsusi zülalların ekspressiyasını dəyişməklə induksiya edə bilirlər.

Məqalə ilə aşağıdakı linkdə tanış olmaq olar:

<https://doi.org/10.1002/bab.2442>

Ötən il BDU Elmi Kitabxanasına 655 mindən çox müraciət olub

Ali məktəb kitabxanaları arasında zəngin fonda və kataloq-kartoteka sisteminə malik olan BDU-nun Elmi Kitabxanası yalnız universitet kollektivinə deyil, respublikada elmi-tədqiqat işi ilə məşğul olan əksər tədqiqatçılara xidmət göstərir.

2022-ci ildə Elmi Kitabxananın fonduna müxtəlif mənbələrdən 12 min nüsxədən çox sənəd (qəzetlər istisna olmaqla) daxil olub. Daxil olan ədəbiyyatın 9000-ə yaxın nüsxəsi çap şəklində olan kitablardan, dissertasiya, avtoreferat, proqram və jurnallardan ibarət olub. Elmi Kitabxananın daimi qeydiyyatda olan oxucularının sayı 10610 nəfərdir ki, onlardan 2530-u akademik heyət, 8080 nəfəri isə təhsiləndir. 2022-ci ildə kitabxanaya 655125 müraciət olub. Elektron resurslardan istifadə

edən oxucuların sayı 10000 nəfərdən çoxdur.

2022-ci ildə Elmi Kitabxananın oxucuları daha çox "Academic Search Premier", "MasterFILE", "GreenFILE", "Library", "Information Science & Technology Abstracts", "Business Source Premier", "eBooks" məlumat bazalarının elektron resurslarından istifadə edib. Həmçinin Elmi Kitabxana "Brill" (333 jurnal), "Cambridge University" (387 jurnal), "Taylor and Francis" (127 jurnal), "Walter Kluwer Health" (2 jurnal) və s. nəşriyyatların 850-yə yaxın jurnalında 50-60 % endirimli qiymətlərlə məqalə nəşri üçün Azərbaycan Kitabxana İnformasiya Konsorsiumu (Az.KİK) çərçivəsində müqavilələr bağlayıb.

Elmi Kitabxana BDU-nun professor-müəllim heyəti, gənc

tədqiqatçıları və oxucularına 200000-dən çox elektron kitabı əhatə edən EBSCO eBook Akademik Kolleksiyasından üç aylıq, IEEE Xplore Rəqəmsal Kitabxanasının resurslarından bir aylıq ödənişsiz istifadə imkanını təqdim edib.

Beynəlxalq nəşriyyatların resurslarından istifadə qaydalarına, o cümlədən "Sage" nəşriyyatında məqalə nəşrinə dair 6 aylıq silsilə onlayn təlim-seminar keçirilib. Elmi Kitabxana Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC), Azərbaycan Dillər Universiteti, Bakı Biznes Universiteti və Dövlət Gömrük Komitəsinin Akademiyasının professor-müəllim heyəti, magistr və tədqiqatçıları üçün "Akademik bazalardan istifadə və nəşr imkanları" adlı təlim-seminar keçirib.

Astrofizika kafedrası: Günəşdə güclü alışma baş verib

Yanvarın 10-da Günəşin görünən səthində mürəkkəb maqnit strukturuna malik 6 fəal törəmə - ləkə qrupu müşahidə olunub. Fizika fakültəsinin Astrofizika kafedrasından verilən məlumata görə, müşahidə edilən Günəş ləkələrindən 3184 nömrəli törəmə Günəş fəallığının 25-ci tsiklinin başlanğıcından indiyədək müşahidə olunan ikinci ən güclü alışmaya səbəb olub. X1.98 sinfindən olan bu alışmanın maksimum gücü Bakı vaxtı ilə 9 yanvar saat

22.50-də qeydə alınıb. 3181 və 3182 nömrəli digər iki ləkə qrupu isə nisbətən zəif M sinfindən olan alışma yaratma potensialına malikdir.

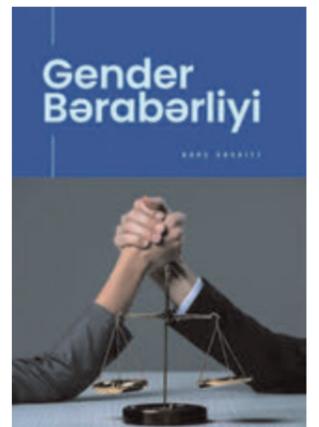
Koronoqraf təsvirlərində tac kütlə atılmalarının müşahidə olunmamasına, fəal oblastlarda dissipasiya prosesinin getməsinə baxmayaraq, Yerdə maqnit qasırgası təhlükəsini proqnozlaşdırmaq hazırda çətin-dir. Bu istiqamətdə müvafiq ölçmələr davam etdirilir, fəal proseslərin geoeffektivliyi izlənir.

"Gender bərabərliyi" adlı yeni dərs vəsaiti çap edilib

Hüquq fakültəsinin dekanı Zaur Əliyevin elmi redaktorluğu ilə "Gender bərabərliyi" adlı yeni dərs vəsaiti çap edilib. Kitab Hüquq fakültəsi Elmi Şurasının 20 oktyabr 2022-ci il tarixli qərarı ilə dərs vəsaiti kimi çapa tövsiyə olunub.

Dərs vəsaitinin müəllifləri BMT-nin Qadınlara qarşı ayrı-seçkiliyin ləğvi üzrə komitəsinin sədr müavini Elgün Səfərov və BDU-nun Gender və tətbiqi psixologiya kafedrasının müəllimi Nigar Səfərova. Kitabın baş redaktoru Azərbaycan Respublikasının Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Bahar Muradova, rəyçisi isə Mediasiya Şurası İdarə Heyətinin sədri Nadir Adilovdur. Altı fəsildən ibarət olan dərs vəsaitində gender bərabərliyi anlayışı və yaranma tarixi, cinsi ayrı-seçkiliyin yaranması və onunla mübarizə üsulları, beynəlxalq müqavilələrə və milli qanunvericiliyə əsasən gender bərabərliyinin təmin edilməsi, dövlət qulluğunda gender bərabərliyi prinsipinin tətbiqi, iqlim dəyişikliyinə gender bərabərliyinin təmin edilməsinə təsiri ilə bağlı məsələlər öz əksini tapıb.

Kitab tələbələr, elmi işçilər və geniş oxucu auditoriyası üçün nəzərdə tutulub.

Ötən il BDU beynəlxalq əməkdaşlığı genişləndirib

2022-ci ildə BDU dünyanın 15-dən çox ölkəsinin 30-dək nüfuzlu ali təhsil müəssisəsi və təşkilatı ilə əməkdaşlığa dair müvafiq sənədlər imzalayıb.

Bu sənədlərdən 5-i "Erasmus+" beynəlxalq tələbə-müəllim mübadilə proqramı çərçivəsində əməkdaşlığı nəzərdə tutur. BDU ötən il Türkiyə, Qazaxıstan və Özbəkistan universi-

tətləri ilə daha çox müqavilə imzalayıb. Ötən il BDU-da İslam Dünyası Təhsil, Elm və Mədəniyyət Təşkilatının (ICESCO) Azərbaycanda ilk ixtisaslaşdırılmış Biotibbi materiallar kafedrası yaradılıb. Bu, BDU ilə IESCO arasında imzalanmış müqaviləyə əsasən həyata keçirilib.

Həmçinin Erasmus+ Jean Monnet proqramı üzrə Avropa Təhsil və Mədəniyyət üzrə İcraçı Agentliyinin (EACEA) elan etdiyi müsabiqənin qalibi olan "Green oriented studies in EU" (Avropa Birliyində "Yaşıl araşdırmalar") layihəsinin icrası ilə bağlı grant müqaviləsi imzalanıb.

Hüquq fakültəsi Cinayət Məcəlləsinə ekosid və urbisidlə bağlı maddələrin salınmasını təklif edir

Hüquq fakültəsi istər tədris prosesinin təşkilində, istərsə də elmi tədqiqatların həyata keçirilməsi sahəsində nəzəriyyə və təcrübəni əlaqələndirmək istiqamətində səmərəli fəaliyyət göstərir. Fakültədə təşkil olunan elmi konfrans və seminarlarda, professor-müəllim heyətinin ekspert qismində fəaliyyətində, o cümlədən tədris prosesində hüquq elminin inkişafı, qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi üzrə təkliflərin irəli sürülməsi prioritet istiqamətlərdəndir. Bu məqsədlə Hüquq fakültəsinin Elmi Şurasının iclasında böyük aktualıq kəsb edən və ictimai təhlükəliliyi ilə cəmiyyəti narahat edən ekosid və urbisid kimi əməllərin kriminallaşdırılmasının zəruriliyi müzakirə edilib. Fakültə tərəfindən qüvvədə olan cinayət qanunvericiliyində sülh və bəşəriyyətin təhlükəsizliyinə qəsd edən əməllərin sırasının genişləndirilməsi ilə bağlı təklif irəli sürülüb.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Müzəffər Ali Baş Komandan

İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə şanlı ordumuz 44 gün ərzində parlaq qələbə qazanaraq 30 ilə yaxın davam edən işğala son qoyub. Ermənistanın təcavüzü nəticəsində Azərbaycan dövlətinə və vətəndaşlarına qarşı beynəlxalq cinayət kimi tanınan və Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsinin 16-cı (Sülh və insanlıq əleyhinə cinayətlər) və 17-ci (Müharibə cinayətləri) fəsilərinə daxil olan maddələrlə məsuliyyət yaranan bir sıra əməllər (təcavüzkar müharibə, soyqırım, insanlıq əleyhinə və müharibə cinayətləri) törədilib. Lakin işğal dövründə Qarabağın və ətraf rayonların ekosisteminin genişmiqyaslı ciddi ziyanın vurulmasına, yerli əhəlinin yaşayışını mümkünsüz etmək məqsədilə şəhərlərin, digər iri yaşayış məskənlərinin qəsdən tamamilə dağıdılıb məhv edilməsinə görə məsuliyyət müəyyən edən müstəqil normalar Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində mövcud deyil (ekosid və urbisid cinayətlərinin tərkibinə daxil olan bə-

zi hərəkətlər yalnız müharibə cinayətləri kimi 116-cı maddə üzrə məsuliyyət nəzərdə tutur).

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü və Yeni il münasibətilə 31 dekabr 2022-ci il tarixli müraciətində Azərbaycanın böyük ekoloji fəlakətə, urbisidlə üzləşdiyi qeyd edilir.

Qeyd edilənləri nəzərə alaraq, Hüquq fakültəsi tərəfindən Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinə ekosid və urbisid əməllərinin kriminallaşdırılması ilə əlaqədar müvafiq olaraq 104-1 və 104-2-ci maddələrin əlavə edilməsi haqqında təkliflər hazırlanıb və Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə və Hüquqi Ekspertiza və Qanunvericilik Təşəbbüsləri Mərkəzinə göndərilib.

Hüquq fakültəsi tərəfindən hazırlanmış təkliflər cinayət qanunvericiliyinin təkmilləşdirilməsinə və inkişafına xidmət edir.

Kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsinin adı dəyişdirilib

Bundan əlavə, kafedraların adlarının da fakültənin yeni adına və tədris aparılacaq ixtisaslara uyğunlaşdırılması qərara alınıb

Kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsinin adının dəyişdirilərək İnformasiya və sənəd menecmenti fakültəsi adlandırılması təklif olunub.

Bununla bağlı məsələ BDU Elmi Şurasının 18 yanvar tarixli iclasında müzakirəyə çıxarılıb və qərar qəbul olunub. Bundan əlavə, kafedraların adlarının da fakültənin yeni adına və tədris aparılacaq ixtisaslara uyğunlaşdırılması qərara alınıb.

Belə ki, struktur islahatlarına əsasən, Bibliografiyaşünaslıq kafedrası Sənəd menecmenti, Kitabxana resursları və informasiya axtarış sistemləri kafedrası Kitabxana-informasiya resurslarının idarə olunması, Kitabşünaslıq və nəşriyyat işi kafedrası Redaksiya-nəşriyyat işi kafedrası adlandırılacaq.

Kitabxanaşünaslıq kafedrasının adı isə olduğu kimi saxlanılıb.

"Qars müqaviləsinə dair sənəd resurslarının bibliografik təhlili" mövzusunda müzakirələr aparılıb

Yanvarın 16-da Kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsində professor-müəllim heyətinin, doktorant və magistrantların iştirakı ilə "Qars müqaviləsinə dair sənəd resurslarının bibliografik təhlili" mövzusunda elmi seminar keçirilib. Elmi seminarda Bibliografiyaşünaslıq kafedrasının magistrantı Lamiyə Əliyeva mövzu ilə bağlı məruzə edib. Məruzəçi əvvəlcə Qars müqaviləsinin tarixi, ictimai-siyasi əhəmiyyəti və nəticələri barədə məlumat verib. Sənədin Azərbaycanın ayrılmaz hissəsi olan Naxçıvan bölgəsinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsi baxımından müstəsna rol oynadığını vurğulayıb. Xalqımızın Ümummilli lideri Heydər Əliyevin Qars müqaviləsinə böyük dəyər verdiyini bildiren gənc tədqiqatçı Ulu öndərin bu barədə fikirlərini diqqətə çatdırıb: "Naxçıvan Azərbaycanın əsas torpağından ayrı düşdüynə görə Naxçıvanın bütövlüyünü, təhlükəsizliyini, dövlətçiliyini, muxtariyyətini gələcəkdə də təmin etmək üçün Qars müqaviləsi bizim üçün çox böyük, əvəzi olmayan bir sənəddir"

"Naxçıvan Azərbaycanın əsas torpağından ayrı düşdüynə görə Naxçıvanın bütövlüyünü, təhlükəsizliyini, dövlətçiliyini, muxtariyyətini gələcəkdə də təmin etmək üçün Qars müqaviləsi bizim üçün çox böyük, əvəzi olmayan bir sənəddir"

tariyyətini gələcəkdə də təmin etmək üçün Qars müqaviləsi bizim üçün çox böyük, əvəzi olmayan bir sənəddir". Lamiyə Əliyeva həmçinin Qars müqaviləsi ilə Şuşa Bəyannaməsi arasında paralellər aparıb. Şuşa şəhərində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Türkiyə Cümhuriyyətinin Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan tərəfindən Qars müqaviləsinə əsaslanaraq imzalanmış Şuşa Bəyannaməsinin tarixi əhəmiyyətini vurğulayıb.

Məruzədə Qars müqaviləsinə dair sənəd resurslarının əhatəli şəkildə bibliografik təhlili aparılıb. Qeyd olunub

ki, tarixi sənədə dair ilkin mənbə müqavilənin tam mətni hesab olunur. 20 maddə və 3 əlavədən ibarət müqavilə mətninin nüsxələrindən biri Azərbaycan Respublikasının Dövlət Arxivində saxlanılır. Məruzədə həmçinin Qars müqaviləsi haqqında ölkəmizdə və xaricdə mövcud olan sənəd resurslarının təşəkkülü, inkişafı və müasir vəziyyəti kompleks təhlil olunub, mövzunun informasiya təminatının təkmilləşdirilməsi ilə bağlı səmərəli təkliflər irəli sürülüb.

Elmi seminar müzakirələrə davam etdirilib.

"İnnovativ gənc mühəndislər" layihəsinin ilk təlimi keçirilib

Yanvarın 23-də BDU-da Azərbaycan Respublikasının Gənclər Fondunun maliyyə dəstəyi ilə keçirilən "İnnovativ gənc mühəndislər" layihəsinin ilk təlimi keçirilib. Layihə rəhbəri Orxan Güləhmədov təlimdə iştirak hüququ qazanmış gəncləri təbrik edib, layihənin seçim turları, qalıbların seçilməsi prinsipləri barədə ətraflı məlumat verib. BDU-nun Tədqiqat, İnkişaf və İnnovasiyalar üzrə Mükəmməllik Mərkəzinin Nanoaraşdırmalar elmi-tədqiqat laboratoriyasının müdiri Mustafa Muradov, Elmi fəaliyyətin təşkili və innovasiyalar Mərkəzinin direktoru Məis Süleymanov, "Elm" İctimai Birliyinin sədri Səbuhi Abdullayev layihənin əhəmiyyətini vurğulayıb, gənclərin intellektual potensiallarının artırılmasındakı rolunu qeyd ediblər.

Layihənin təlimçisi Sara Rəhimzadə iştirakçılara müxtəlif tipli sensorların elektron dövrələrinin, sxemlərin yığılması, onlara uyğun kodların yazılması, LED işıqların proqram təminatı əsasında idarəsi, robototexnika və Arduino Uno haqqında ətraflı məlumat verib. Daha sonra komandalara praktiki tapşırıqları yerinə yetiriblər.

Təlimin ikinci mərhələsi planlaşdırılıb.

Yanvarın 28-də layihənin ikinci təlimi keçirilib.

Layihənin rəhbəri Orxan Güləhmədov təlimin mövzuları, yerinə yetiriləcək praktiki işlərin yoxlanılma qaydalarını iştirakçıların diqqətinə çatdırıb. BDU-nun Fizika fakültəsinin Nanomaterialların kimyəvi fizikası kafedrasının müdiri Faiq Paşayev, Elmi fəaliyyətin təşkili və İnnovasiyalar Mərkəzinin Texnologiyaların transferi və innovasiyalar şöbəsinin müdiri, layihənin koordinatoru Əfsanə Surxaylı çıxışlarında texniki biliklərin tətbiq sahələri və gələcək perspektivlərini qeyd edib, gəncləri təlimlərdə aktiv iştirak etməyə çağırıblar. Kimya fakültəsinin IV kurs tə-

ləbəsi İsa İsayev tərsinə mühəndislik biliklərinin vacibliyi, elmin inkişafı nəticəsində yaranan texniki vasitələrin proqram təminatının mürəkkəbliyi və Arduino sistemlərinin unikalığı barədə fikirlərini bölüşüb.

Sonra layihənin təlimçisi Sara Rəhimzadə iştirakçılara layihələrin sensorlarla işlənməsi, radar sisteminin sxeminin yığılması və proqramlaşdırılması, dezinfeksiya aparatı prototipinin hazırlanması qaydalarını izah edib, elektronikanın gündəlik həyatımıza təsiri, pilotsuz uçuş aparatları (PUA) haqqında ümumi məlumat verib.

Təlimin sonunda komandalara praktiki tapşırıqları yerinə yetiriblər.

Qərbi Azərbaycanla bağlı tədqiqatlar aparılacaq

Bakı Dövlət Universitetində Qərbi Azərbaycanla bağlı tədqiqatlar aparılacaq. BDU Elmi Şurasında bununla bağlı Tədbirlər Planı müzakirə edilib.

Qeyd olunub ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin dekabrın 24-də Qərbi Azərbaycan İcmasının üzvləri ilə görüşdə səsləndirdiyi fikirlər elm və təhsil işçiləri qarşısında da bir sıra vəzifə və tapşırıqlar qoyur. Görüşdə Qərbi Azərbaycana Qayıdış Konsepsiyasının hazırlanması ilə bağlı səslənən fikirlər BDU kollektivi tərəfindən də tam dəstəklənir: "Hesab edirik ki, bu Konsepsiya dövlət başçısının rəhbərliyi altında ölkəmizdə həyata keçiriləcək ikinci Böyük Qayıdış Proqramı olacaq".

Tədbirlər Planında Qərbi Azərbaycanla bağlı müxtəlif tədqiqatların, sistemli araşdırmaların aparılması, beynəlxalq konfrans, elmi seminar, disputların keçirilməsi, kitabların çap olunması, Qərbi Azərbaycan icması ilə intensiv əlaqələrin təmin olunması, icma üzvləri, o cümlədən Qərbi Azərbaycandan deportasiya olunmuş BDU əməkdaşları ilə görüşlərin təşkili və s. nəzərdə tutulur.

Tələbələr Ərəb dili üzrə Asiya debat çempionatında iştirak edirlər

Şərqşünaslıq fakültəsinin tələbələri Oman Sultanlığında keçirilən Ərəb dili üzrə Asiya debat çempionatında iştirak edirlər. Çempionat yanvarın 27-də başlayıb və fevralın 2-dək davam edəcək. Bu, fakültə tələbələrindən hər il keçirilən ənənəvi debat yarışlarında ardıcıl olaraq dördüncü iştirakıdır. Ötən il yarış Türkiyənin İstanbul şəhərində keçirilib. Bu il Omada keçirilən

yarışda fakültəni Regionşünaslıq (ərəb ölkələri üzrə) və Tərcümə (ərəb dili) ixtisaslarında təhsil alan III-IV kurs tələbələri Məhəmmədəli Axundov, Zeynəb Atamalyeva, Simuzər Məmmədov və Seyidkəbər Axundov təmsil edir.

Yarışın məqsədi Asiya regionunda yaşayan gənclər arasında ərəb dilində danışıq və debat bacarıqlarının inkişaf etdirilməsidir.

BDU əməkdaşı İtaliyanın Milli Nüvə Fizikası İnstitutunda tədqiqat aparacaq

BDU-nun Tədqiqat, İnkişaf və İnnovasiyalar üzrə Mükəmməllik Mərkəzinin Nanoaraşdırmalar elmi-tədqiqat laboratoriyasının kiçik elmi işçisi Lalə Qəhrəmanlı İtaliyanın Milli Nüvə Fizikası İnstitutunun Frascati laboratoriyasında (National Laboratory of Frascati (LNF) of the National Institute for Nuclear Physics) tədqiqat aparacaq.

Lalə Qəhrəmanlı İtaliya hökuməti tərəfindən xaricdə yaşayan

İtaliya vətəndaşları və xarici vətəndaşlar üçün 2022-2023-cü illər üzrə elan edilmiş qrant müsabiqəsində qalib olub.

Proqramda nəzərdə tutulan araşdırmanın professor Stefano Belluccinin rəhbərliyi altında həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur. Birölcülü nanonaqillərin və hibrid sistemlərin fotokataliz prosesində istifadəsinin effektivliyi qazanan qrant mövzusunun əsasını təşkil edir.

Yanvarın 13-də ABŞ Beynəlxalq İnkişaf Agentliyinin (USAID) "Özəl sektorun inkişafı" layihəsinin dəstəyi ilə Missuri Universitetinin professoru Binq Yanq BDU-da təlim keçib.

Genom redaktəsi texnologiyaları və tətbiqi prinsipləri istiqamətində təqdim edilən təlim BDU-nun Tədqiqat, İnkişaf və İnnovasiyalar üzrə Mükəmməllik Mərkəzinin təşkilatçılığı ilə həyata keçirilib. Təlimdə əsas məqsəd genom redaktəsinin ölkə üçün strateji əhəmiyyətli bitki növlərinə tətbiqini həyata keçirmək, bu istiqamətdə tədqiqatçı mütəxəssisləri yetişdirməkdən ibarətdir. Təlimin məqsədlərindən biri də növbəti mərhələdə maddi-texniki bazanın yaradılması, ölkə üçün prioritet olan genom redaktəsi sahəsinin fəaliyyətini təmin edəcək laboratoriyaların qurulmasıdır. 7 gün davam edən təlimdə BDU-nun Tədqiqat, İnkişaf və İnnovasiyalar üzrə Mükəmməllik Mərkəzinin əməkdaşları, Biologiya fakültəsinin müəllim heyəti və gənc tədqiqatçıları, hə-

Missuri Universitetinin professoru BDU-da genom redaktəsinə dair təlim keçib

mçinin Azərbaycanın elmi-tədqiqat institutlarının, Azərbaycan Tibb Universitetinin müvafiq əməkdaşları iştirak ediblər.

Təlim ərzində BDU-nun, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin Əkinçilik Elmi-Tədqiqat İnstitutu, Aqr Bitki Klinikası (FİTOLAB Mərkəzləşdirilmiş Sınaq Laboratoriyası), Baytarlıq

Elmi-Tədqiqat İnstitutu, Elm və Təhsil Nazirliyi nəzdində Genetik Ehtiyatlar İnstitutunun alimlərinin iştirakı ilə dəyirmi masa keçirilib. BDU əməkdaşları tərəfindən yaradılmış CRISPR/CAS 9 kasetləri, birləşmələrin (buğda, düyü) adaptiv qabiliyyətinin artırılması üçün bu kasetlərdən istifadə imkanları müzakirə edilib. BDU-

nun Biologiya fakültəsinin magistrant və doktorantları, müəllim heyəti, eləcə də müxtəlif elmi-tədqiqat institutlarının elmi işçilərinin iştirakı ilə "CRISPR əsasında genomun redaktəsi" mövzusunda seminar keçirilib. Eyni zamanda BDU-nun elmi-tədqiqat laboratoriyasında buğda və pambıq bitkisinin yarpaq toxumasından protoplastların ayrılması həyata keçirilib. Daha sonra protoplast izolyasiya işləri tamamlandı, pambıq və buğda bitkilərinin yarpaq toxumasına tərkibində RUBI kompleksi olan aqrobakteriyaların yoluxdurulması həyata keçirilib. Binq Yanq "CRISPR 101" texnologiyası ilə bağlı da seminar keçirib və FİTOLAB Mərkəzləşdirilmiş Sınaq Laboratoriyasında kriogen texnologiyadan istifadə etməklə bakteriya və plazmidlərin ultra soyuq tempera-

turda saxlanma (kriokonservasiya) prosesini nümayiş etdirib.

Aparılan nəzəri və praktiki təlimlər nəticəsində birləşmə və iki-ləpəli bitkilərin müxtəlif stres amillərinə (biotik - göbələk, bakterial və virus patogenləri, abiotik - duz, radiasiya, quraqlıq və ya digər streslər) qarşı davamlılığının artırılması məqsədi ilə CRISPR/CAS9 kasetlərinin doğru qurulması, vektorların seçimi, mənfi xüsusiyyət daşıyan və transformasiyaya məruz qalan genə uyğun dizayn edilmiş CRISPR/CAS9 kasetinin hüceyrə kulturasına və toxuma kulturasına yeridilməsi, hüceyrə kulturasının öldürülməsi üçün protoplastların ayrılması kimi texnologiyalar təlim iştirakçılarının nəzərinə çatdırılıb. Öldürülən bilik və bacarıqlar genom redaktəsinin tətbiqi üçün çox əhəmiyyətlidir.

Yanvarın 18-də Fizika fakültəsinin elmi seminarı keçirilib. Fakültənin məzunu, Polşanın Jan Koçanovski adına Dövlət Universitetinin doktorantı Şəhriyar Cəfərzadə gördüyü işlər haqqında "Kvant xromodinamikasının yüksək spinli rezonansları" adlı icmal məruzə ilə çıxış edib. Məruzəçi bildirib ki, protonlar və neytronlar bir-birilə güclü qarşılıqlı təsirdə olan kvarklar, qlüonlar və onların anti-zərrəcikləri kimi elementar zərrəciklərdən ibarətdir. Həmin güclü qarşılıqlı təsir kvant xromodinamikası (KXD) nəzəriyyəsində öyrənilir. Tədqiqatların əsas obyektləri tenzor mezonlar (kvark və anti-kvar-

Kvant xromodinamikasının yüksək spinli rezonanslarına dair elmi seminar

klardan təşkil olunmuş rezonanslar) və tenzor qlubollardır (qlüonlar və anti-qlüonlardan ibarət sistem). Şəhriyar Cəfərzadə KXD-nin yüksək spinli rezonansları olan tenzor mezonlar və qlubollardan bəhs edən məqaləsinin Amerika Fizika Cəmiyyətinin "Physics Review D" jurnalında çap olunduğunu diqqətə çatdırıb. Həmin rezonansların hadronik və radioaktiv parçalanmalarını öyrənmək üçün effektiv modellər-

dən istifadə olunub, bu modelin əsas simmetriyası olaraq isə KXD Lagranj funksiyasının simmetriyaları nəzərə alınmışdır. Məruzənin ikinci hissəsində Şəhriyar Cəfərzadə spini 2 olan mezonların öyrənilməsinin nəticələri, eləcə də qlubolların termodinamik xassələrini izah etmək üçün istifadə edilən "Qlubol rezonans qaz modeli" haqqında məlumat verib və həmin nəticələrin əks olunduğu məqalələrini təqdim edib.

Fizika Problemləri ETİ-nin əməkdaşlarının məqaləsi impakt faktorlu jurnalda dərc olunub

Bakı Dövlət Universitetinin nəzdində Fizika Problemləri Elmi-Tədqiqat İnstitutunun Biofizika şöbəsinin aparıcı elmi işçiləri Svetlana Demuxamedova və Gülnara Haqverdievanın "N-əvəz edilmiş tiokarbamidin metal komplekslərinin sintezi, struktur analizi, DFT-nin tədqiqi, antioksidant aktivliyi" ("Synthesis, structural analysis, DFT study, antioxidant activity of metal complexes of N-substituted thiourea") adlı məqaləsi "Web of science" bazasında Q2 kateqoriyalı jurnallarda yer alan "Polyhedron" jurnalında dərc edilib.

N-əvəz edilmiş tiokarbamid, onun metal kompleksləri sintez olunub və nüvə maqnit rezonansı (NMR),

infraqırmızı (İQ) spektroskopiyası və rentgen faza analizi ilə xarakterizə edilib. Bu birləşmələrin sabit strukturlarını xarakterizə edən həndəsi, enerji və elektron parametrləri 6-31++G(d,p) bazası əsasında DFT/B3LYP nəzəriyyə səviyyəsində təyin olunub. Sərhəd molekulyar orbitaların enerjiləri, enerji boşluğu, kimyəvi reaktivlik deskriptorları, atom yükləri, dipol momenti və qütbləşmə qabiliyyəti hesablanıb, reagent və kompleks üçün molekulyar qarşılıqlı təsirlərin baş verə biləcəyi elektrofil və nukleofil bölgələrin yerləri müəyyən edilib.

Məqalə ilə aşağıdakı linkdə tanış olmaq olar: <https://doi.org/10.1016/j.poly.2022.116274>

"Azərbaycan Milli Kitabxanasının sənəd-informasiya resurslarının təhlili" adlı elmi seminar

Yanvarın 30-da BDU-nun İnformasiya və sənəd menecmenti fakültəsində professor-müəllim heyətinin, doktorant və magistrantların iştirakı ilə "Azərbaycan Milli Kitabxanasının sənəd-informasiya resurslarının təhlili" mövzusunda elmi seminar keçirilib.

Elmi seminarla Milli Kitabxana-informasiya resurslarının idarə olunması kafedrasının müəllimi Ulduz Manafova mövzu ilə bağlı məruzə edib. Məruzəçi əvvəlcə Mirzə Fətəli Axundov adına Azərbaycan Milli Kitabxanasının yaranma tarixi və inkişaf dövrləri barədə ətraflı məlumat verib. Milli Kitabxananın fəaliyyətinin hər zaman xalqımızın Ümummillili lideri Heydər Əliyevin xüsusi diqqətində olduğunu vurğulayıb. Bildirib ki, Ulu öndər Milli Kitabxananın kadr potensialının yüksəldilməsi, maddi-texniki təchizatının yaxşılaşdırılması, hərtərəfli inkişafı üçün müstəsna xidmətlər göstərmiş: "Ulu

öndər dəfələrlə Milli Kitabxanaya ziyarət edib, özünün şəxsi kitabxanasından 300 nüsxəyə yaxın kitabı kitabxanaya hədiyyə edib".

Məruzədə Milli Kitabxananın fondu, strukturu, sənəd dövriyyəsi barədə informasiyalar faktlarla diqqətə çatdırılıb, sənəd-informasiya resursları müxtəlif parametrlər üzrə təhlil edilib. Müəssisədə kitabxana-informasiya xidmətlərinin elektronlaşdırılması, kitabxana-bibliografiya proseslərinin avtomatlaşdırılması,

virtual xidmət üçün müvafiq infrastrukturun və proqram təminatının yaradılması istiqamətində həyata keçirilən layihələrdən bəhs olunub. Məruzədə həmçinin Milli Kitabxananın elektron məlumat bazaları, kitabxana tərəfindən təşkil olunmuş virtual sərgilər, müxtəlif metodik və bibliografik nəşrlərin, daycestlərin virtual məkanda təqdimatı kimi innovativ metodlar barədə də danışılıb.

Elmi seminar müzakirələrlə davam etdirilib.

Yer üzündə həyat necə əmələ gəlib? Canlı aləm necə yaranıb? Əsrlərdir davam edən və müzakirələri hələ də bütəyən təkamül kifayət qədər maraqlı və mürəkkəb prosesdir. Bəs təkamül prosesi necə və hansı yollarla tədqiq edilir? Bunu BDU-nun ən unikal muzeylərindən biri - Mirəli Axundov adına "Təkamül təlimi" muzeyində daha canlı və ətraflı müşahidə etmək olar. Muzey Cənubi Qafqazda bu sahədə ilk və yeganə muzeydir.

Əsası 1937-ci ildə əsası biologiya elmləri doktoru, professor, Əməkdar elm xadimi Mirəli Axundov tərəfindən qoyulan muzeyin əsas məqsədi üzvi aləmin təkamülünün real bir proses olduğunu nümayiş etdirməkdir. Muzeydə təkamülü sübut edən embrioloji və paleontoloji, müqayisəli anatomiya dəlilləri və digər materiallar saxlanılır.

Bioloji aləmə səyahət...

Muzey vətəni heyvanların yaşadığı nağıl aləmini xatırladır. Bura daxil olanda insan özünü Böyük Qafqaz silsiləsində, Qərbi Afrika meşələrində, Amazon sahillərində hiss edir. Buna səbəb muzeyin təbiət ruhu verilmiş ekspozisiya və dizaynidir. Nümunələrə baxdıqca bu məkana olan maraq daha da artır və insana kəşf etmək, araşdırmaq hissi gəlir. Vətəni cəngəllikdəki qida zəncirini canlandıran nümunələr həmin situasiyada insanın nə edə biləcəyini, özünü necə müdafiə etməli olduğunu və qədim dövr insanının bu aləmdən necə sağ çıxdığını düşünməyə vadar edir.

Mirəli Axundov və alman tədqiqatçının gərgin əməyinin məhsulu

"Təkamül təlimi" muzeyində bir çox nümunələr ötən əsrin 40-50-ci illərində Mirəli Axundov

Cənubi Qafqazda ilk və yeganə "Təkamül təlimi" muzeyi

ilə birgə çalışmış alman tədqiqatçı Vilhelm Reyş tərəfindən hazırlanıb. Muzeyin müdiri, biologiya elmləri namizədi Yeganə Əliyevanın sözlərinə görə, hazırda muzeydə 350-dən artıq eksponat saxlanılır. Yeganə Əliyeva qeyd edir ki, Paleozoy, Mezozoy, Kaynozoy eralarına dair toplanmış eksponatlar onların tarixi inkişafına uyğun olaraq ardıcılıqla yerləşdirilib. Buradakı əksər nümunələr gerçəkliyi, təbiiliyi ilə diqqəti cəlb edir. Muzeydə Azərbaycan

faunasına aid nümunələrlə yanaşı, dünya faunasına daxil olan nadir və nəsli kəsilmiş heyvan nümunələri də maraq cəlb edir. Bunlardan Cənubi və Mərkəzi Afrikanın meşələrində yaşayan qədim qarışqayeyən, kenquru, pələng və şimpanzeni qeyd etmək olar.

Bir milyon yaşlı olan kərgədan, dörd ayaqlı toyuq, ikibaşlı quzu...

"Təkamül təlimi" muzeyində

müxtəlif heyvan cinslərinin, qeyri-adi heyvanların maketləri də var. Onlar öz təbii dəriləri ilə nümayiş etdirilir və bu, ziyarətçilərdə xüsusi maraq oyadır. Məsələn, eksponatların içində 1949-1950-ci illərdə Binəqədi rayonu ərazisində tapılmış və bir milyondan artıq yaşlı olan kərgədanın kəllə sümüyü var. Öz təbii dəriləri ilə ikibaşlı quzu, dördayaqlı xoruz müqəvvaları da maraq doğurur. Cinsiyyətli seçmənin nəticəsi olan cinsiyyət demorfizmi hadisəsi - tovuz quşu, turac, ördək və s.

quşların müqəvvaları üzərində müqayisəli şəkildə şərh edilir və bunu muzeydə canlı görmək də mümkündür. Burada 70-dək quş növünün müqəvvaları saxlanılır.

Bütün canlı aləmin təkamülünü özündə ehtiva edən xəritə...

Burada uzun sürən geoloji tarix ərzində həyatın qeyri-üzvi aləmdən necə əmələ gəldiyini, onun sadədən mürəkkəb quruluşa doğru, birhüceyrəli orqanizmlərdən insana qədər dönməz inkişaf yolu keçdiyini elmi faktlar və dəlillər əsasında əks etdirən sxem daha sonra öz əksini eksponatlar da göstərir. Muzeydə mövcud olan üzvi aləmin əcdad ağacı sxemi filogenetik iki istiqamətdə - bir tərəfdən birhüceyrəliyə, digər tərəfdən isə mürəkkəb quruluşa qədər necə baş verdiyini hərtərəfli dərk etməyə imkan verir. Bu da təkamülün sadə və dəqiq şəkildə ziyarətçilərə təqdimində böyük üstünlüklər verir. Muzeydə şüşə qablarda insan, camış embrionlarının müxtəlif inkişaf mərhələlərini əks etdirən eksponatlar da saxlanılır.

İbtidai insanların, heyvanların həyat tərzini, yaşam uğrunda mübarizəsini əks etdirən şəkillər o dövrü təfsilatı ilə təsvir edən, elmi əsaslı ekspozisiyalardandır. Muzeyin inkişaf planında bunların artırılması və daha da təkmilləşdirilməsi istiqamətində işlərin görülməsi nəzərdə tutulur. Muzeydəki kolleksiyalar Biologiya fakültəsinin tədris prosesində geniş istifadə olunur və bu sahədə yüksəkixtisaslı kadrların hazırlanmasına xidmət edir.

*Nurlan Cəbrayılzadə
Jurnalistika fakültəsinin
I kurs tələbəsi*

C/2022 E3 yaşıl kometi Yerə yaxınlaşır. Fizika fakültəsinin Astrofizika kafedrasından verilən məlumatlara görə, C/2022 E3 yaşıl kometi Yerə ən yaxın məsafədə - Perigeydə fevralın 1-i Bakı vaxtı ilə saat 20.00 radələrində olacaq. Maksimal yaxınlaşmada Yerdən kometə qədər məsafə 42.47 milyon km təşkil edəcək. Bu zaman onu ideal müşahidə məntəqəsində bütün gecə ərzində adi gözlə şimal tərəfdə, qütb ulduzu ətrafında görmək olacaq. Bu komet yanvarın 12-də öz orbitinin periheli (Günəşə ən yaxın) nöqtəsindən keçmişdi.

C/2022 E3 kometi 2 mart 2022-ci ildə Palomar Rəsədxanasında (ABŞ) kəşf edilib. Kəşf edilən vaxt o, Günəşdən 643 milyon km məsafədə olmuşdu.

C/2022 E3 yaşıl kometi 50000 il sonra Yerə yaxınlaşır

Fizika fakültəsinin Astrofizika kafedrasından verilən məlumatlara görə, C/2022 E3 yaşıl kometi Yerə ən yaxın məsafədə - Perigeydə fevralın 1-i Bakı vaxtı ilə saat 20.00 radələrində olacaq. Maksimal yaxınlaşmada Yerdən kometə qədər məsafə 42.47 milyon km təşkil edəcək.

Günəşdən kifayət qədər uzaqda olduğuna görə əvvəlcə onu asteroid zənn etmişdilər, heç bir halda kometə bənzəməirdi. Lakin Günəşə yaxınlaşdıqca obyekt kometə xas xüsusiyyətləri - qaz və tozdan əmələ gələn yaşılmtıl koma və quyruğu nümayiş etdirməyə başladı. Sonrakı hesablamalar göstərdi ki, komet çox dartılmış orbit üzrə hərəkət edir və onun afeli (Günəşdən ən uzaq) məsafəsi 2800 astronomik

vahiddir. Bu məsafə Plutonun Günəşdən olan məsafəsindən 70 dəfə çoxdur. Bu isə onu göstərir ki, C/2022 E3 kometi milyardlarla kometin olduğu güman edilən xarici Günəş sistemi ətrafından - Oort buludundan bizə gəlib. Hesablamalar göstərib ki, yaşıl komet axırıncı dəfə 50000 il əvvəl Yer kürəsinin yaxınlığından keçib.

Günəşin ultrabənövşəyi şüalarının təsirindən iki atomlu kar-

bon molekullarının - dikarbonun parçalanması prosesi (bu prosesi fotodissosiasiya deyilir) yaşıl işığa uyğun gələn 518 nm dalğa uzunluğunda şüalanmanın yaranması ilə müşayiət olunur. Bu səbəbdən kometin başlığı - nüvəsi yaşıl rəngdə görünür. Başqa sözlə, iki atomlu karbonun mövcud olması kometə yaşıl rəng verir. İki atomlu karbon molekulları fotodissosiasiya prosesi nəticəsində nüvədən uzaqlaşmamış parça-

landığından onlar kometin quyruq hissəsinə düşüb bilmirlər və ona görə quyruq yaşıllaşmır.

Ehtimal olunur ki, budəfəki gəliş C/2022 E3 kometin son gəlişidir. Çünki nəhəng planetlərin cazibə qüvvəsinin təsiri ilə onun trayektoriyası dartılıb, uzunsov ellipsdən açıq hiperbolaya çevrilib. Beləliklə, C/2022 E3 kometi bu səfərdən sonra Günəş sistemini həmişəlik tərk edəcək.

Buraxılışa məsul:

Afaq
Sadıqova

Redaksiya heyəti:

Əliş Ağamirzəyev
Vüqar Əliyev
Cahangir Məmmədli
Allahverdi Məmmədli
Xatirə Hüseynova
Samir Mirzəyev

Dizayn - tərtibat:

Aynur
Qurbanqızı

Bakı Dövlət Universitetinin
mətbəəsində çap olunmuşdur.

Çapa imzalanıb:

31.01.2023

Tiraj: 1000 nüsxə

Redaksiyanın
mövqeyi ilə
müəlliflərin mövqeyi
üst-üstə düşməyə
biler.

Dərc olunan məqalələrin
mətninə görə redaksiya
məsuliyyət daşıyır.

Əlaqə nömrəsi:

(+994 12) 538 42 08